

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**OBVLADOVANJE KREDITNEGA TVEGANJA NA PRIMERU
FAKTORING DRUŽBE**

Ljubljana, julij 2019

NIKA GREGOREC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Nika Gregorec, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Obvladovanje kreditnega tveganja na primeru faktoring družbe, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Alešem Ahčanom,

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu prek Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV KREDITNEGA TVEGANJA.....	2
1.1 Dejavniki kreditnega tveganja.....	3
1.2 Komercialna tveganja.....	4
1.3 Nekomercialna tveganja.....	5
2 INSTRUMENTI ZA OBVLADOVANJE KREDITNEGA TVEGANJA	5
2.1 Menica.....	6
2.2 Izvršnica.....	6
2.3 Bančna garancija	7
2.4 Dokumentarni akreditiv.....	8
2.5 Hipoteka.....	9
2.6 Poroštvo	10
2.7 Fiduciarna cesija	10
2.8 Pridržek lastninske pravice.....	11
2.9 Odkup terjatev/factoring.....	11
2.10 Zavarovanje terjatev pri zavarovalnici	12
3 ZAVAROVANJE TERJATEV PRI ZAVAROVALNICI.....	12
3.1 Opredelitev zavarovanja terjatev	12
3.2 Funkcije zavarovanja terjatev	13
3.2.1 Plačilo škod	13
3.2.2 Preventivna funkcija	14
3.2.3 Olajšanje dostopa do virov zunanjega financiranja podjetij.....	14
3.2.4 Pospeševanje prodaje.....	15
3.3 Preverjanje kreditne sposobnosti dolžnika	15
3.4 Načela zavarovanja terjatev	21
4 KREDITNO TVEGANJE GLEDE NA IZVOR.....	23
4.1 Kreditno tveganje glede na državo.....	23
4.2 Kreditno tveganje glede na dejavnost.....	24
5 UKREPI V PRIMERU NEPLAČILA DOLŽNIKA	25
5.1 Zunajsodna izterjava	25

5.2	Sodna izterjava oziroma izvršba	25
6	OBVLADOVANJE KREDITNEGA TVEGANJA NA PRIMERU	
	FAKTORING DRUŽBE FAKTORING, D. O. O.....	26
6.1	Opis družbe	26
6.2	Opredelitev faktoringa	27
6.3	Vrste faktoringa	28
6.3.1	Faktoring z regresno pravico	28
6.3.2	Faktoring brez regresne pravice	29
6.3.3	Dobaviteljski oziroma obratni faktoring	29
6.3.4	Tihi/odkriti faktoring.....	29
6.3.5	Domači/mednarodni faktoring	30
6.3.6	Stalni faktoring/enkratni odkup.....	30
6.4	Tveganja, s katerimi se sooča faktoring družba	30
6.4.1	Kreditno tveganje	30
6.4.2	Valutno in tečajno tveganje.....	30
6.4.3	Prevare.....	31
6.5	Kreditno tveganje glede na vrsto faktoringa	31
6.5.1	Faktoring z regresno pravico.....	32
6.5.2	Faktoring brez regresne pravice	32
6.5.3	Dobaviteljski oziroma obratni faktoring	32
6.5.4	Tihi faktoring.....	33
6.5.5	Mednarodni faktoring.....	33
6.6	Pomen obvladovanja tveganj v podjetju	33
6.7	Načela obvladovanja tveganj	34
6.8	Postopek obvladovanja kreditnega tveganja v faktoring družbi	35
6.8.1	Pregled bonitete dolžnika in odstopnika	35
6.8.2	Določitev limita dolžnikom in odstopnikom.....	35
6.8.3	Monitoring dolžnika in odstopnika	36
6.8.4	Popis odstopnika v skladu z zakonom o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma	36
6.8.5	Zavarovane terjatev z instrumenti za obvladovanje kreditnega tveganja	36
6.9	Postopek ocene kreditnega tveganja v družbi Faktoring, d. o. o.	37
6.10	Analiza portfelja družbe Faktoring, d. o. o.	38

6.10.1	Bonitetna ocena	38
6.10.2	Plačilni indeks	40
6.10.3	Dinamična ocena	42
6.10.4	Verjetnost propada.....	43
6.10.5	Gospodarska dejavnost.....	44
6.10.6	Velikost podjetja.....	46
6.10.7	Starost podjetja	47
6.10.8	Razdelitev portfelja glede na vrsto faktoringa.....	49
6.10.8.1	Faktoring z regresno pravico.....	49
6.10.8.2	Dobaviteljski faktoring.....	50
6.10.8.3	Tihi faktoring.....	51
6.10.9	Zamude plačil	52
SKLEP		53
LITERATURA IN VIRI		54

KAZALO TABEL

Tabela 1: Razvrstitev bonitetnih ocen agencije Standard & Poor's.....	16
Tabela 2: Razvrstitev ocen tveganja držav agencije Standard & Poor's	24

KAZALO SLIK

Slika 1: Postopek akreditivnega posla	9
Slika 2: Faktoring v petih korakih	27
Slika 3: Bonitetna ocena	39
Slika 4: Plačilni indeks	41
Slika 5: Dinamična ocena.....	42
Slika 6: Verjetnost propada	43
Slika 7: Gospodarska dejavnost dolžnikov.....	45
Slika 8: Gospodarska dejavnost odstopnikov	46
Slika 9: Velikost podjetja	47
Slika 10: Starost podjetja.....	48
Slika 11: Razdelitev portfelja glede na vrsto faktoringa	49

Slika 12: Faktoring z regresno pravico – bonitetne ocene	50
Slika 13: Dobaviteljski faktoring – bonitetne ocene	51
Slika 14: Tihi faktoring – bonitetne ocene	52

UVOD

Podjetje je kreditnemu tveganju izpostavljeno pri vsaki prodaji na odloženo plačilo. Kreditno tveganje za podjetje predstavlja nevarnost, da kupec ne bo mogel ali želel poravnati svojih pogodbenih obveznosti iz določenih razlogov. Podjetju se lahko zgodi, da prejme plačilo za blago z zamudo, v najslabšem primeru pa ga sploh ne dobi.

Ustrezno zavarovanje pred kreditnim tveganjem je za podjetje zelo pomembno, saj lahko ima morebitno neplačilo kupca velik vpliv na njegovo poslovanje. Podjetje lahko zaradi neplačila kupca utрпи gospodarsko škodo, ki lahko vpliva na uspešnost njegovega poslovanja. Nastala škoda zmanjšuje dobiček podjetja ali privede do izgube, zmanjšuje njegov kapital in lahko ogrozi njegovo likvidnost ali celo njegov obstoj.

Tudi faktoring družbe se pri svojem poslovanju srečujejo s kreditnim tveganjem. Storitve faktoringa podjetjem omogoča hiter dostop do likvidnih sredstev pri prodaji blaga ali storitev z odloženim plačilnim rokom. Gre za predčasno financiranje, ki podjetju omogoča takojšnje financiranje poslovanja na osnovi odstopljenih terjatev.

Namen magistrskega dela je opredeliti kreditno tveganje in njegov vpliv na poslovanje podjetij, predstaviti načine, s katerimi se podjetja lahko zavarujejo pred kreditnim tveganjem, pri čemer je največji poudarek na zavarovanju terjatev pri zavarovalnici, ter analizirati kreditno tveganje na primeru faktoring družbe.

Cilj magistrskega dela je analizirati kreditno tveganje faktoring družbe s pomočjo analize portfelja družbe Faktoring, d. o. o., in ugotoviti, kako se faktoring družba zavaruje pred tem tveganjem. Predvsem me zanimajo odgovori na naslednja vprašanja:

- Ali je izpostavljenost kreditnemu tveganju pri faktoring družbi drugačna, kot pri nefinančnih družbah?
- Kako se faktoring družbe zaščitijo pred kreditnim tveganjem?
- Kakšno je tveganje portfelja družbe Faktoring, d. o. o., in ali je družba ustrezno zaščitena pred kreditnim tveganjem?
- Ali se kreditno tveganje družbe Faktoring, d. o. o., razlikuje med dolžniki in odstopniki družbe?

Pri opisnem delu magistrskega dela se oprem na domačo in tujo literaturo, raziskave, strokovne in časopisne članke, razlage k zakonom ter interne vire družbe Faktoring, d. o. o.

Analizo portfelja družbe Faktoring, d. o. o., naredim s pomočjo internih podatkov podjetja. Podatke analiziram s pomočjo spletnega orodja Portfolio Intelligence na portalu Gvin.com.

Magistrsko delo je razdeljeno na 6 poglavij. V prvem poglavju opredelim kreditno tveganje in opišem dejavnike kreditnega tveganja ter nekomercialno in komercialno tveganje.

V drugem poglavju predstavim različni instrumente za obvladovanje kreditnega tveganja in značilnosti posameznega instrumenta. V tretjem poglavju se osredotočim na zavarovanje pred kreditnim tveganjem s pomočjo zavarovanja terjatev pri zavarovalnici. Predstavim funkcije zavarovanja terjatev in opišem, na kakšen način zavarovalnica preverja kreditno sposobnost dolžnika. Predstavim tudi načela in postopek zavarovanja terjatev.

V četrtem poglavju predstavim kreditno tveganje glede na izvor. Opišem kreditno tveganje glede na državo in predstavim zemljevid tveganosti posameznih držav. V nadaljevanju opišem, kako se kreditno tveganje razlikuje glede na dejavnost podjetja.

V petem poglavju opišem, katere ukrepe lahko podjetje sprejme v primeru, da pride do neplačila dolžnika. V primeru neplačila dolžnika je podjetje primorano sprejeti določene ukrepe, kot sta zunajsodna in sodna izterjava.

V šestem poglavju analiziram kreditno tveganje družbe Faktoring, d. o. o., in predstavim, kako družba obvladuje kreditno tveganje. Najprej opišem družbo in opredelim dejavnost faktoringa ter raziščem, s katerimi tveganji se družba sooča. V nadaljevanju naredim analizo portfelja družbe Faktoring, d. o. o.

1 OPREDELITEV KREDITNEGA TVEGANJA

Kreditno tveganje je možen negativen dogodek, da posojilojemalec oziroma kupec ne bo mogel ali ne bo želel poravnati svojih pogodbenih obveznosti. Torej ne bo plačal obveznosti ob zapadlosti in v skladu s sklenjeno pogodbo (Rogač & Milanič, 2014, str. 82).

Po mednarodnih standardih računovodskega poročanja je kreditno tveganje definirano kot tveganje, da ena stranka, vključena v pogodbo o finančnem instrumentu, ne bo izpolnila svojih pogodbenih obveznosti in bo drugi stranki povzročila finančno izgubo. Skoraj vse transakcije med poslovnimi partnerji so povezane s kreditnim tveganjem. Velja pravilo, da dlje kot terjatev traja oziroma daljši kot je rok plačila proizvodov ali storitev, tem večje je kreditno tveganje (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 7).

Kreditno tveganje lahko obravnavamo kot eno od najpomembnejših tveganj, s katerimi se pri svojem poslovanju srečuje podjetje, saj je prisotno pri vsaki prodaji na odloženo plačilo oziroma na kredit. Podjetje mora pri svojem poslovanju kreditno tveganje prepoznati, sprejeti ustrezne ukrepe za zaščito in izpostavljenost tveganju redno spremljati (Spuchl'áková, Valašková & Adamko, 2015, str. 675).

Pri vsaki prodaji na odloženo plačilo se mora prodajalec zavedati tveganja, da kupec blaga ali storitve ne bo plačal ali pa ne bo plačal v dogovorjenem roku. Podjetje mora torej računati na možnost izpada dohodka pri prodaji svojih proizvodov ali storitev. Da bi podjetje znižalo kreditno tveganje, mora omejiti količino škod, nastalih zaradi neplačila njihovih kupcev. To lahko storit tako, da pred prodajo na odloženo plačilo preveri boniteto svojega potencialnega kupca in pozorno spremlja njegovo plačilno disciplino. Pred kreditnim tveganje se podjetje lahko zavaruje tudi z instrumenti za zavarovanje pred kreditnim tveganjem, kot so menica, izvršnica, bančna garancija, dokumentarni akreditiv, fiduciarna cesija, hipoteka, odkup terjatev/factoring, zavarovanje terjatev pri zavarovalnici in podobno (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 7).

Da bi podjetje povečalo uspešnost poslovanja in vrednost podjetja za delničarje, mora biti ustrezno zavarovano pred kreditnim tveganjem. Z ustreznim upravljanjem kreditnega tveganja podjetje poveča vrednost podjetja in s tem njegovo vrednost za delničarje (Fatemi & Fooladi, 2006, str. 227–228).

Neplačilo terjatev podjetju povzroča izpad dohodka, poleg tega pa lahko utrpi dodatne stroške, ki so posledica neplačila terjatev v primeru, da podjetje želi izterjavo po sodni poti (Rogač & Milanič, 2014, str. 81).

Kreditno tveganje je bilo pri poslovanju podjetij na odloženo plačilo prisotno vedno, vendar so mu podjetja v preteklosti pripisovala manjši pomen. Podjetja in finančne institucije so se pri poslovanju zanašale predvsem na osebne odnose s svojimi strankami in pretekle izkušnje. Za oceno kreditnega tveganja svojih strank so uporabljali preproste analize. Danes se podjetja bolj zavedajo pomembnosti kreditnega tveganja, za oceno kreditnega tveganja uporabljajo bolj poglobljene analize in različne instrumente za zavarovanje pred kreditnim tveganjem (Masood, Al Suwaidi & Darshini Pun Thapa, 2012, str. 197–198).

1.1 Dejavniki kreditnega tveganja

Osnova za ugotavljanje kreditnega tveganja, ki mu je podjetje izpostavljeno, je proučevanje dejavnikov, ki vplivajo na nastanek tveganja. Podjetje lahko s pomočjo teh dejavnikov oceni kreditno sposobnost potencialnega kupca. Dejavniki, ki vplivajo na kreditno tveganje, so lahko (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 7):

- **panoga:** sem uvrščamo različna tveganja, ki lahko vplivajo na dejavnost, v kateri podjetje posluje. Ta tveganja so lahko razvoj nove tehnologije, povečanje konkurence v panogi, razmere na nabavnem in prodajnem trgu, nesolventnost kupcev podjetja, slaba plačilna disciplina v panogi, spremembe predpisov in podobno;
- **okolje:** to tveganje zajema tveganje na domačem in mednarodnem trgu. Dogodki, ki vplivajo na razmere na domačem trgu, so lahko različni politični in drugi izredni dogodki, elementarne nesreče, spremembe ekonomskih politik ter neugodna tržna in

gospodarska gibanja. Na mednarodno okolje lahko prav tako vplivajo neugodni politični dogodki, poleg tega lahko na mednarodno okolje vplivajo neugodne spremembe menjalnih tečajev in gibanje uvoza in izvoza;

- **podjetje:** sem uvrščamo morebitno kratkoročno in dolgoročno plačilno nesposobnost podjetja, slabo vodenje podjetja, slab nadzor in notranje kontrole, slabo organizacijsko strukturo podjetja, slabo finančno politiko, slabe strateške usmeritve, slabo upravljanje z obratnim kapitalom podjetja, težave z uvajanjem novih proizvodov, slabe odnose med zaposlenimi in vodstvom ter drugo.

Kreditno tveganje podjetja se povečuje, če je portfelj kupcev podjetja osredotočen na (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 7–8):

- določenega kupca oziroma manjše število kupcev, ki predstavljajo velik delež v prodaji podjetja,
- določen trg oziroma področje (deželno tveganje),
- določeno panogo.

1.2 Komercialna tveganja

Kadar govorimo o komercialnih tveganjih, gre večinoma za kupčevo oziroma dolžnikovo neizpolnitev plačila. Do neplačila lahko pride zaradi trajne insolventnosti kupca, podaljšane zamude plačila (običajno 6 mesecev) ali zaradi enostranske odpovedi oziroma razdrtja pogodbe (Rogač & Milanič, 2014, str. 82).

Komercialno tveganje nastane, ko je dolžnik plačilno nesposoben, oziroma v primeru, da obstaja objektivna možnost, da bo izterjava neplačanih terjatev delno ali v celoti nemogoča. Komercialno tveganje je prisotno pri vsaki prodaji na odloženo plačilo ne glede na to, ali ima kupec sedež v industrijsko razviti državi ali v državi v razvoju (Perne, 2007, str. 4).

Komercialno tveganje je lahko odraz kupčevih slabih poslovnih navad ali njegovih moralnih načel. Neizpolnjevanje oziroma zamujanje z izpolnjevanjem obveznosti plačila vpliva na kupčev poslovni ugled in na njegovo bonitetno oceno, ki jo ocenjujejo njegovi poslovni partnerji in banke. Neizpolnitev obveznosti lahko izhaja tudi iz kupčeve volje v primeru, da kupec noče izpolniti svojih obveznosti ali pa jih noče izpolniti na dogovorjeni način. Neplačilo pa lahko nastopi tudi brez ali celo proti kupčevi volji. Vzrokov za neizpolnitev obveznosti kupca je lahko veliko in so večkrat med seboj prepleteni. Ko govorimo o komercialnem tveganju, so ti vzroki pod nadzorom kupca. Vzroki za propad podjetja so lahko različni. Vzroki za propad podjetja so lahko na primer slab management, slabi kupci (neredna ali izostala plačila), previsoki stroški poslovanja, neustrezne finančne kontrole, neustrezen ali nepravočasen odziv na tržne spremembe, naravne in druge katastrofe ter podobno (Jus, 2004, str. 43).

1.3 Nekomercialna tveganja

Med nekomercialna tveganja štejemo politična tveganja, tveganja naravnih katastrof, vojne, razne oblike razlastitve, prepovedi uvoza, valutna in tečajna tveganja in podobno. Ta tveganja so zunanja, svojih vzrokov običajno nimajo v poslovnem obnašanju kupca, pač pa v recesiji v narodnem gospodarstvu, vojnah, naravnih katastrofah in podobno. Nekomercialna tveganja so objektivna, saj kupec in prodajalec nanje nimata vpliva, običajno so ta tveganja sistemska in lahko prizadenejo tudi vse subjekte, ki trgujejo v določeni državi. Podjetja nekomercialnega tveganja ne morejo predvideti oziroma ga zelo težko predvidijo, preprečijo ali se mu izognejo (Jus, 2004, str. 46).

Deželna ali državna tveganja so posledica političnega, pravnega in zakonodajnega okolja v tujih državah. Na državno tveganje lahko vplivajo različni dogodki, kot so vojne in revolucije ter naravne katastrofe, kot so potresi in poplave (SPIRIT Slovenija, javna agencija, brez datuma b).

Valutna in tečajna tveganja nastanejo, ker podjetja poslujejo s kupci iz različnih držav oziroma različnih valutnih območij. Izvrševanje plačil v tujih valutah prinaša nevarnosti, kot so revalorizacija, devalorizacija in spremembe deviznih tečajev. Valutnemu in tečajnemu tveganju se lahko podjetje najbolj učinkovito izogne tako, da se v kupo-prodajni pogodbi dogovori, da sta cena blaga in tudi valuta plačila v valuti države izvoznika. Ali bo podjetju uspelo doseči tak dogovor, je odvisno predvsem od njegovega pogajalskega položaja in od konkurenčnih pritiskov podjetij v panogi (SPIRIT Slovenija, javna agencija, brez datuma b).

Nekomercialna tveganja so večja v manj razvitih in politično manj stabilnih državah, obstajajo pa tudi na trgih razvitih držav (Jus, 2004, str. 46).

2 INSTRUMENTI ZA OBVLADOVANJE KREDITNEGA TVEGANJA

Za podjetje je zelo pomembno, da se zavaruje pred kreditnimi tveganji, saj morebitno neplačilo kupca lahko resno ogrozi njegovo poslovanje. Podjetje lahko preventivno zmanjša tveganje neplačila tako, da preverja bonitete ocene in bonitetna poročila svojih kupcev. Namen bonitetnega poročila je zavarovanje pred finančnimi tveganji in zagotavljanje finančne varnosti. Na podlagi poznavanja bonitetnega poročila kupca lahko podjetje izloči tiske kupce, s katerimi je sodelovanje bolj tvegano (Rogač, Milanič, 2014, str. 83).

Poleg tega se lahko podjetje pred kreditnim tveganjem zavaruje z različnimi instrumenti zavarovanja, ki služijo za utrditev pogodbenih obveznosti strank in zmanjšujejo tveganje neizpolnitve oziroma nepravilne izpolnitve pogodbenih in drugih obveznosti udeležencev poslovnih transakcij. Uporaba inštrumentov zaščite podjetju zagotavlja ustrezno

gospodarsko varnost pri poslovanju (Jus, 2010, str. 60). V nadaljevanju so naštetih najpogostejši instrumenti za zavarovanje pred kreditnim tveganjem.

2.1 Menica

Menica je vrednostni papir, s katerim se nekdo zaveže, da bo (sam ali kdo drug) plačal ob določenem času na določenem kraju določen znesek denarja. Dolžnik z izdano menico da obljubo, da bo dolg kasneje plačal, gre torej za odloženo plačilo oziroma kredit. Za upnika predstavlja dodatno varstvo, da bo terjatev plačana, če menico sprejme banka, saj se s tem tudi banka zaveže za plačilo na menici dogovorjenega zneska (SPIRIT Slovenija, javna agencija, brez datuma a).

Menica je globalno močno uveljavljen vrednostni papir, saj praviloma vsebuje abstraktno in neodvisno plačilno obveznost s precej majhno možnostjo ugovorov s strani meničnega dolžnika. Menica je tudi relativno preprosta za unovčenje (Jus, 2010, str. 86).

Menica je lahko lastna ali trasirana (Jus, 2010, str. 89–90):

- **lastna menica:** pri lastni menici se trasant (menični izdajatelj) obveže, da bo plačal določen znesek denarja reminentu (menični upnik). Lastna menica je sestavljena v obliki obljube. Pri tej vrsti menice nastopata samo dve osebi, in sicer trasat oziroma menični izdajatelj in reminent oziroma menični upnik. Pri lastni menici ni trasata (meničnega zavezanca) oziroma je trasant hkrati tudi trasat;
- **trasirana menica:** pri trasirani menici trasant (izdajatelj menice) ukaže trasatu (menični zavezanec), da plača določen znesek denarja reminentu (menični upnik). Trasirana menica je sestavljena v obliki ukaza. Pri tej vrsti menice sodelujejo tri osebe, in sicer trasant, trasat in reminent. Trasat je lahko na primer banka in v primeru, da jo trasat pozove za plačilo, banka postane glavni menični dolžnik s svojim pisnim in nepogojnim akceptom.

Prednost menice pred drugimi inštrumenti zavarovanja pred kreditnim tveganjem je v tem, da sta prenos in uveljavljanje enostavna in učinkovita. Pomanjkljivost menice se pojavi v primeru, da dolžnik na bančnem računu nima denarja, v tem primeru banka običajno zavrne prejeto menico.

2.2 Izvršnica

Izvršnica je listina, s katero se dolžnik zaveže plačati z izvršnico določen znesek. Izvršnico lahko izda le gospodarski subjekt ali javni organ. Upnik lahko zahteva plačilo z izvršnico določenega zneska v breme denarnih sredstev na kateremkoli dolžnikovem bančnem računu. Upnik lahko zahteva plačilo upnika v skladu s pooblastili iz izvršnice tako, da predloži izvršnico eni od bank, na kateri ima dolžnik odprt bančni račun. Banka, ki ji je bila predložena izvršnica, dolžniku onemogoči razpolaganje z denarnimi sredstvi, dokler

upnikova zahteva za poplačilo zneska iz izvršnice ni izvršena (Zakon o preprečevanju zamud pri plačilih (ZPreZP-1), Ur. l. RS, št. št. 57/2012).

Izvršnica se od menice razlikuje po tem, da je poplačilo upnika iz naslova menice odvisno od trenutnega stanja na dolžnikovem računu, izvršnica pa velja za vse dolžnikove račune pri slovenskih bankah vse do polnega poplačila dolga iz naslova izvršnice. Izvršnica je lahko poplačana iz enega računa pri eni banki ali pa je razlika do polnega poplačila poplačana še iz bančnega računa, ki ga ima dolžnik odprtega pri drugi banki. Banka izvršnico zadrži tako dolgo, dokler je ne poplača (Unija Računovodska hiša d.o.o., 2012).

2.3 Bančna garancija

Banka z bančno garancijo prevzema obvezo, da bo prejemniku garancije poravnala obveznost, ki je dolžnik ob zapadlosti ne bi izpolnil, pri tem pa morajo biti izpolnjeni določeni garancijski pogoji. Bančna garancija predstavlja brezpogojno obveznost banke. Garantni upravičenec dobi plačilo od banke v primeru, da pozove glavnega dolžnika za plačilo, ta pa svoje obveznosti na prvi poziv ne izpolni (Bovha Podilla, Makovec Brenčič, Ekran & Tratnjek, 2006, str. 78).

Bančna garancija je kot instrument za zavarovanje namenjena zmanjševanju nevarnosti udeležencev v poslu v primerih neplačila oziroma neizpolnitve pogodbenih obveznosti v dogovorjenih rokih. Z bančno garancijo se podjetje zavaruje pred tveganjem neizpolnitve dogovorjenih pogodbenih obveznosti (Orehek Ručigaj, 2018).

Podjetje lahko na osnovi izdane bančne garancije, s katero banka jamči za izpolnitev obveznosti dolžnika, dobi določeno potrdilo oziroma dokaz o resnosti kupca in njegovi boniteti. Banka namreč ne izda bančne garancije za vsa podjetja, ampak le za tista, ki jih oceni kot primerna na osnovi njihove bonitete in plačilne sposobnosti. Banka svoje stranke dobro pozna in spremlja njihovo poslovanje, lahko pa jih podpira tudi s svojimi finančnimi in drugimi storitvami. Banka ob izdaji bančne garancije do določene mere preveri tudi posel, ki bo zavarovan z garancijo. Predvsem preveri, ali so pogodbene obveznosti dolžnika, za katerega jamči, običajne za to vrsto posla in jasno opredeljene ter ali je mogoče, da jih dolžnik izpolni. Banka v obdobju veljavnosti bančne garancije izvaja tudi monitoring bonitete podjetja, za katero jamči, in spremlja izvajanje posla. V primeru poslabšanja razmer banka uvede določene preventivne in kurativne ukrepe za zmanjševanje morebitne nastale škode (Jus, 2010, str. 65).

Bančna garancija je nepreklicna. Banke izdane garancije ne morejo več preklicati, dokler ne preteče garancijska doba (Perne, 2007, 23–24).

Bančna garancija lahko za podjetje (koristnika) predstavlja tudi instrument za ureditev pogodbenih in drugih obveznosti dolžnika. Bančna garancija torej utrjuje pogodbeno

disciplino med strankama in podjetju zagotavlja večjo verjetnost izpolnitve pogodbenih obveznosti njegovega dolžnika (Jus, 2010, str. 65).

Bančna garancija ni samo instrument zaščite pred tveganji, ampak lahko služi tudi kot plačilni instrument, s katerim se z računa dolžnika na račun upnika prenaša denar (Jus, 2010, str. 66).

Bančna garancija je za podjetje učinkovita, če je znesek bančne garancije dovolj visok, da podjetju predstavlja ustrezno nadomestilo za neizpolnitev obveznosti njegovega dolžnika. Za zagotavljanje učinkovitosti mora biti bančna garancija ustrezno formulirana in nepreklicna. Izdati jo mora prvovrstna banka ali finančna institucija iz držav, kjer so politična oziroma komercialna tveganja nizka oziroma zanemarljiva (Jus, 2010, str. 68).

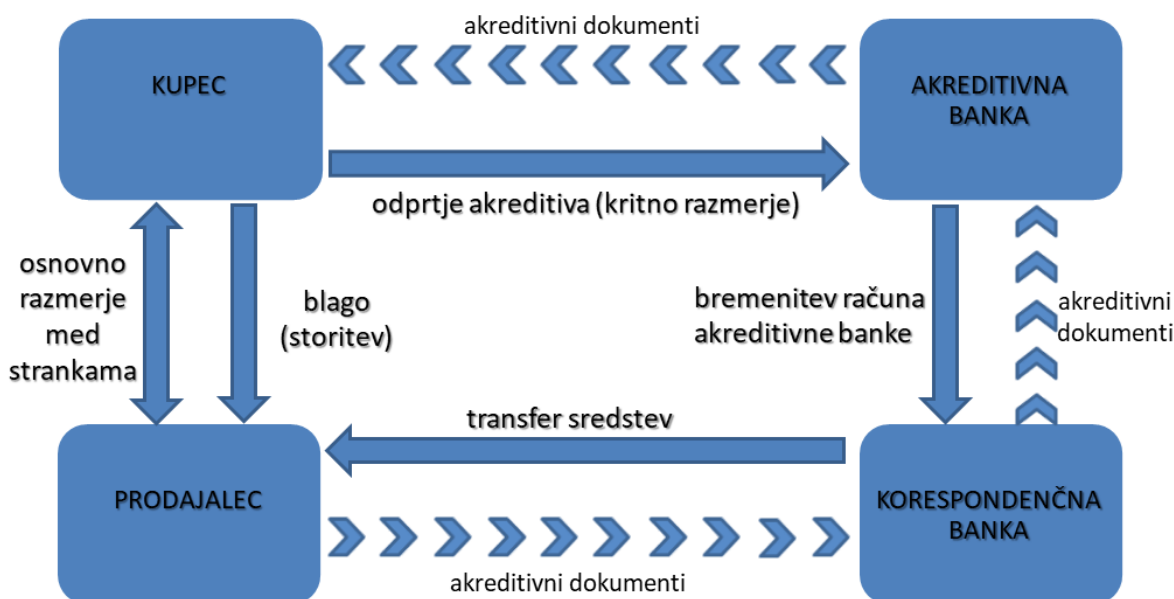
Pomanjkljivost bančne garancije je, da je relativno draga in pri finančno šibkejših podjetjih ni primerna za uporabo (Bovha Podilla, Makovec Brenčič, Ekran & Tratnjek, 2006, str. 78).

2.4 Dokumentarni akreditiv

Dokumentarni akreditiv je ena od najbolj razširjenih oblik financiranja in zavarovanja poslov v mednarodnem poslovanju. Z dokumentarnim akreditivom se zavarujeta oba poslovna partnerja, tako kupec kot prodajalec. Poslovnima partnerjema omogoča varen način plačila in ustvarja ravnotežje med nasprotnimi interesi kupca in prodajalca. Prodajalec običajno ne želi odposlati blaga v primeru, da ne dobi zagotovila, da bo dobil plačano dogovorjeno kupnino, kupec pa ne želi plačati kupnine, preden dobi blago. Prodajalec si z uporabo dokumentarnega akreditiva zagotovi, da bo dobil plačilo za dobavljeno blago, kupec pa dobi zagotovilo, da bo blago ustrezalo določbam v osnovni pogodbi (Bovha Podilla, Makovec Brenčič, Ekran & Tratnjek, 2006, str. 80).

Dokumentarni akreditiv je pisni sporazum, pri katerem se akreditivna banka zaveže, da bo po nalogu kupca (naročnika akreditiva) prevzela obveznost plačila določenega zneska ali akcepta trasirane menice za ta znesek v korist akreditivnega upravičenca. Da je akreditivni znesek izplačan, morajo biti izpolnjeni akreditivni pogoji in predložene v akreditivu zahtevane listine, iz katerih je razvidno, da je prodajalec izpolnil svojo obveznost obveznost (Bovha Podilla, Makovec Brenčič, Ekran & Tratnjek, 2006, str. 80).

Slika 1: Postopek akreditivnega posla

Vir: Bovha Podilla, Makovec Brenčič, Ekran & Tratnjek (2006).

Za dokumentarne akreditive je značilno, da so ločeni od kupoprodajnih in drugih pogodb in da kupec in prodajalec v akreditivnem poslu poslujeta z dokumenti in ne z blagom (SKB banka, d.d., brez datuma).

2.5 Hipoteka

Hipoteka je zastavna pravica na nepremičnini. Upnik lahko uporabi hipoteko za zavarovanje terjatev tako, da dolžnik ustanovi zastavno pravico na stavbi, stanovanju, poslovnem prostoru ali zemljišču. Hipoteka lahko služi zavarovanju ene ali več točno določenih terjatev. Če upnik terjatve ne dobi pravočasno plačane, se lahko poplača iz vrednosti zastavljene nepremičnine. Zastavljena nepremičnina se proda v sodnem postopku na dražbi, iz kupnine pa se poplača upnik do višine njegove terjatve. Upniku se izplačajo tudi pripadajoče obresti in stroški, preostanek kupnine pa se vrne lastniku nepremičnine, prodane na dražbi. Hipoteka je običajno urejena v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, kar omogoča takojšnji začetek izvršilnega postopka na nepremičnini. V primeru, da hipoteka ni nastala na osnovi neposredno izvršljivega notarskega zapisa, je lahko postopek zamudnejši in dražji (Notarska zbornica Slovenije, brez datuma).

Za zastavitelja je prednost te oblike zavarovanja neposestnost. Zastavitelj oziroma dolžnik lahko namreč tudi po zastavi še naprej uporablja stvar ali nepremičnino. Uporaba hipoteke kot oblike zavarovanja kreditnega tveganja je pri nas v porastu, vendar se še vedno nekoliko manj uporablja v razvitih državah. V Sloveniji predstavljajo problem pri zavarovanju s hipoteko predvsem nepremičnine, ki niso vpisane v zemljiško knjigo ali pa

niso etažno razdeljene. Trgovanje s takimi nepremičninami je bolj tvegano in težavnejše (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 37).

2.6 Poroštvo

Pri zavarovanju s poroštvom se porok zaveže, da bo poravnal obveznosti osnovnega dolžnika upniku, v primeru, da jih dolžnik ne bi. Porok je dolžen izpolniti obveznosti upniku v primeru, da osnovni dolžnik ne izpolni obveznosti v roku, ki je določen na pogodbi. Običajno je porok podjetje, ki je z dolžnikom na nek način povezano, običajno gre za lastniško povezano podjetje, pogosto matično podjetje da poroštvo za hčerinsko podjetje (Denver, Warner, Siedel & Lieberman, 2012, str. 885–892).

Pri zavarovanju s poroštvom je pomembno, da je poroštvena izjava v pisni obliki, sicer poroka ne zavezuje (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 42).

Prednost zavarovanja s poroštvom je predvsem v tem, da je sklenitev poroštvene pogodbe razmeroma preprosta in ni povezana s posebnimi stroški, kot so pristojbine ali takse. Učinkovitost poroštva je odvisna predvsem od plačilne sposobnosti podjetja, ki je porok. Za poroka so primerna podjetja, ki so ekonomsko močna in stabilna ter za katera lahko pričakujemo, da bodo finančno stabilnost ohranila tudi ob zapadlosti zavarovane terjatve (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 42).

2.7 Fiduciarna cesija

Fiduciarna cesija ali pogodbeni odstop terjatev je pogodba, s katero lahko upnik prenese svojo obligacijsko pravico na novega upnika. V tem primeru stranki cesije postaneta novi in stari upnik ter sodelovanje dolžnika ni potrebno. Dolžnik se zaveže upniku, da mu bo cediral svojo terjatev, kar služi kot zavarovanje njegovega blaga. Upnik pa se zaveže, da bo terjatev cediral nazaj dolžniku (temu pravimo povratna cesija) v primeru, da mu bo ta plačal dolg. Upnik (prejemnik zavarovanja) v primeru cesije postane upnik terjatve, ki je predmet zavarovanja in lahko s terjatvijo razpolaga ter jo unovči (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 41).

Upnik lahko zahteva cediranje tako obstoječih kot tudi prihodnjih terjatev. Dolžnik mora preveriti kakovost odstopljenih terjatev. Dolžnik odstopljenih terjatev mora biti v dobrem finančnem stanju in dober plačnik, terjatve pa ne smejo biti zapadle. Če dolžnik upniku ne plača, se ta lahko poplača iz prenesenih terjatev (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 41).

Praviloma se cedira terjatev, ki je večja od odprtega dolga. Obstaja možnost, da dolžnik terjatve ne bo mogel ali želel poravnati ali pa da se bodo pojavili dodatni stroški izterjave zastavljenih terjatev (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 41).

Slabost zavarovanja terjatev s pomočjo cesije je predvsem v tem, da je težko oceniti vrednost zastavljenih terjatev. Terjatev zato velja za manj varno zavarovanje kot stvar. Pojavljajo se lahko tudi dodatni stroški izterjave zastavljenih terjatev (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 42).

2.8 Pridržek lastninske pravice

Dogovor o pridržku lastninske pravice pomeni, da prodajalec ostane lastnik blaga tudi po tem, ko ga izroči kupcu, vse dokler kupec ne poravna kupnine. Pogodba o pridržku lastninske pravice mora biti notarsko overjena pred stečajem kupca ali rubežem stvari. V primeru, da kupec ne plača kupnine do zapadlosti, lahko prodajalec pogodbo razdre in zahteva vračilo stvari. Prodajalec lahko uveljavlja pridržek lastninske pravice tudi do tretjih oseb oziroma drugih kupčevih upnikov. Pridržek lastninske pravice je mogoč le za premožne stvari (SID – Prva kreditna zavarovalnica, d. d., 2018a).

Slabost zavarovanja s pridržkom lastninske pravice je v tem, da če pridržek lastninske pravice ni notarsko overjen, lahko stvar postane predmet rubeža oziroma stečajne mase. Če pridržek lastninske pravice ni notarsko overjen in kupec proda stvar naprej tretji osebi, ta oseba pridobi lastninsko pravico na stvari, prodajalec pa lahko v tem primeru uveljavi le odškodninski zahtevek zaradi kršitve pogodbene obveznosti (Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, 2005).

2.9 Odkup terjatev/factoring

Storitev faktoringa (redna odprodaja) ali odkupa terjatev (enkratna odprodaja) omogoča podjetjem hiter dostop do likvidnih sredstev pri prodaji blaga ali storitev z odloženim plačilnim rokom. Gre za predčasno financiranje, ki podjetju omogoča takojšnje financiranje poslovanja na osnovi odstopljenih terjatev (Agencija za pospeševanje likvidnosti, d. o. o., 2018a).

Podjetja se pogosto soočajo s trenutnimi likvidnostnimi težavami, ki otežujejo optimalno poslovanje podjetja na kratek rok. Podjetja potrebujejo likvidnostna sredstva za poplačilo svojih dobaviteljev in ugodnejše nakupe, saj nekatera podjetja ponujajo popuste ob takojšnjim plačilu, hkrati pa so plačilni roki njihovih kupcev dolgi. V takem primeru si lahko podjetje pomaga s storitvijo faktoringa, ki mu omogoča odstop kratkoročnih terjatev faktorju, ki podjetju izplača določen del vrednosti terjatve. Razliko med izplačano in knjigovodsko vrednostjo terjatve predstavlja provizija, ki jo faktoring družba zaračuna kot nadomestilo za prevzem terjatev. Faktoring družba prevzete terjatve izterjuje na svoj račun in na lastno tveganje. Višina provizije faktoring družbe je odvisna od finančnega stanja dolžnika iz osnovnega posla. Za terjatve slabih plačnikov in podjetij v šibkem finančnem stanju bo tako faktoring družba zaračunala višjo provizijo. Predmet faktoringa so običajno

kratkoročne terjatve z rokom zapadlosti, krajšim od 150 dni (Bovha Podilla , Makovec Brenčič, Ekran & Tratnjek, 2006, str. 81).

Factoring družba lahko namesto podjetja opravlja izterjavo terjatev in prevzema nase tveganje, da dolžnik ne bo plačal dolgovanega zneska. S tem factoring družba prevzame nase tveganje neplačila dolžnika (Bovha Podilla, Makovec Brenčič, Ekran & Tratnjek, 2006, str. 81).

To vrsto zavarovanje pred kreditnim tveganje lahko pri svojem poslovanju uporabljajo nefinančne družbe.

2.10 Zavarovanje terjatev pri zavarovalnici

Zavarovanje terjatev je orodje, s katerim se podjetje zaščiti pred tveganjem neplačila kupcev. Prenos tveganja na kreditno zavarovalnico zagotavlja tudi večjo zmogljivost podjetja, saj zagotavlja stalni finančni tok. Podjetje lahko z zavarovalno pogodbo zavaruje terjatve, ki jih ima do domačih in tujih kupcev, s katerimi posluje na odprt račun. S pomočjo zavarovanja terjatev se podjetje lahko zavaruje pred nevarnostmi, kot so kupčeva insolventnost zaradi stečaja ali prisilne poravnave, podaljšane zamude pri plačilih, kupčeva nezmožnost, da bi podjetju vrnil vplačano predplačilo (avans), in pred nekomercialnimi in političnimi tveganji, kot so vojne, nemiri, prepoved transferjev in podobno. Pri sklenitvi zavarovanja podjetje načeloma zavaruje vse svoje kupce ali vse kupce na določenih trgih. Zavarovalnica ne prevzame vseh tveganj, še posebej ne za kupce, ki niso kreditno sposobni (SID – Prva kreditna zavarovalnica, d. d., 2018b).

3 ZAVAROVANJE TERJATEV PRI ZAVAROVALNICI

3.1 Opredelitev zavarovanja terjatev

Tveganje neplačila iz naslova prodanega blaga ali opravljenih storitev na odloženo plačilo je ena od glavnih nevarnosti, s katerimi se podjetje srečuje. Zavarovanje terjatev pri zavarovalnici je učinkovit način, s pomočjo katerega se lahko podjetje zaščiti pred tveganjem neplačila njegovih kupcev (Zavarovalnica Triglav, d. d., brez datuma).

Zavarovanje terjatev nudi podjetjem, ki prodajajo svoje blago ali storitve na odloženo plačilo na domačih ali tujih trgih, zavarovalno kritje pred tveganjem neplačila njihovih kupcev oziroma dolžnikov. S sklenitvijo zavarovalne pogodbe lahko podjetja delno ali v celoti prenesejo komercialna in/ali nekomercialna tveganja poslovnih transakcij na kreditno zavarovalnico. Zavarovalnica povrne zavarovancu škodo v primeru neplačila njegovega dolžnika v dogovorjenem obsegu. Škoda se povrne v primeru, da podjetju brez njegove krivde tuji ali domači kupec na plača blaga ali storitve. Razlog za neplačilo je

lahko trajna insolventnost kupca ali podaljšana zamuda plačila oziroma neplačilo zaradi odpovedi ali razdrtja pogodbe (Jus, 2004, str. 19).

3.2 Funkcije zavarovanja terjatev

Zavarovanje terjatev ima za podjetje več funkcij. Poleg tega, da zmanjšuje tveganje neplačila pri poslovanju na odloženo plačilo in zagotavlja, da bodo terjatve, ki so pomemben del premoženja, plačane, zavarovanje terjatev tudi povečuje konkurenčno prednost podjetja in pripomore k pospeševanju prodaje, saj lahko podjetje svojim kupcem ponudi poslovanje na odloženo plačilo. Podjetje s pomočjo zavarovanja terjatev lažje realizira načrtovane denarne tokove in pridobi ugodnejše pogoje kreditiranja z odstopom pravic iz zavarovanja v korist banke ali faktoring družbe (Zavarovalnica Triglav, d. d., brez datuma).

S tem, ko podjetje prenese tveganje na zavarovalnico, se lahko bolj osredotoči na druge stvari, ki so pomembne za poslovanje podjetja, kot so pridobivanje novih kupcev, osvajanje novih trgov in razvijanje novih proizvodov in storitev. Neplačila in zamude kupcev predstavljajo v poslovanju veliko tveganje. Poleg tega, da prizadenejo finance in bilance podjetij, podjetju povzročijo dodatne stroške izterjave dolgov in vplivajo na dodatno izgubo časa, ki bi ga podjetje lahko namenilo za opravljanje osnovne dejavnosti. Škode, nastale zaradi neplačila ali zamud s plačilom kupcev, lahko podjetju povzročijo težave z denarnim tokom, zaradi česar se pojavi potreba po dodatnem zadolževanju. Funkcije, ki jih ima za podjetje zavarovanje terjatev, so podrobneje opisane v nadaljevanju (Jus, 2004, str. 19).

3.2.1 Plačilo škod

Glavna funkcija zavarovanja terjatev je zaščita podjetja pred tveganjem neplačila njegovih kupcev. S sklenitvijo zavarovalne pogodbe lahko podjetje zavaruje terjatve do podjetij, s katerimi posluje na domačih ali tujih trgih na odprt račun (SID – Prva kreditna zavarovalnica, d. d., 2018b).

Zavarovalnica krije škodo, ki nastane zaradi stečaja, likvidacije ali drugih razlogov, ki predstavljajo trajno insolventnost kupcev, in škodo, nastalo zaradi podaljšane zamude plačila, kar pomeni, da blago v določenem roku od dospelosti terjatve (običajno 6 mesecev) ni plačano (Jus, 2004, str. 32–34).

Zavarovanje terjatev podjetju omogoča v večji meri zagotavljati načrtovani denarni tok. Denarni tok je ogrožen vsakič, ko podjetje sprejme novo poslovno odločitev. Lahko gre za naložbo, posojilo ali sklenitev pogodbe z novim kupcem. Pogosto se zaradi pomanjkljivih informacij in hitrih poslovnih in političnih sprememb ravno kupci izkažejo za najbolj rizične. V primeru, da zapadle terjatve ostanejo odprte zaradi plačilne nesposobnosti kupca

ali celo več kupcev, to lahko močno zamaje denarni tok podjetja (SID – Prva kreditna zavarovalnica, d. d., 2019).

V primeru neplačila kupca in nastopu škodnega dogodka pod pogojem, da so izpolnjeni vsi pogoji iz zavarovalne police, zavarovalnica določen čas po nastanku škodnega dogodka zavarovancu izplača zavarovalnino – poravna nastalo škodo. Škodo poravna v okviru predhodno določenega kreditnega limita, ki ga zavarovalnica določi za posameznega kupca. Izplačana škoda s strani zavarovalnice je običajno zmanjšana za v pogodbi določen lastni delež, ki ga v primeru škode nosi zavarovanec sam. Lastni delež običajno znaša 15 % in služi preprečevanju moralnega hazarda (Jus, 2004, str. 34).

3.2.2 Preventivna funkcija

Pred odobritvijo kreditnega limita za določeno podjetje zavarovalnica vedno preveri boniteto dolžnika. Zavarovalnica iz bonitete pridobi informacije o finančnem stanju podjetja in tudi druge informacije o podjetju, kot so osnovni podatki podjetja, lastništvo, vodstvo in zgodovina podjetja. Pomemben podatek v boniteti je tudi kreditna uvrstitev ali rating dolžnika, ki pove, kakšna je kreditna sposobnost podjetja v primerjavi z ostalimi podjetji. Prav tako je pomemben podatek o priporočenem kreditnem limitu, ta podatek pove, do katerega zneska je še varno kreditirati posameznega kupca brez dodatnih varščin. Poleg bonitete zavarovalnica preveri tudi druge mehke informacije o podjetju (Jus, 2004, str. 49).

Zavarovalnica kupce stalno spremlja in preverja najnovejše razpoložljive podatke o podjetjih. Na podlagi pridobljenih informacij ustrezno prilagaja kreditni limit. Na ta način podjetje pridobi ažurne informacije o izboljšanju ali poslabšanju finančnega stanja njihovega kupca (Vaughan & Vaughan, 2013).

3.2.3 Olajšanje dostopa do virov zunanjega financiranja podjetij

Podjetja pogosto potrebujejo zunanje financiranje svojega poslovanja. Potreba po zunanjem financiranju se lahko z zavarovanjem terjatev zmanjša, saj je podjetje zavarovano pred tveganjem neplačila svojih kupcev in nima odlivov zaradi nastalih škod (Jus, 2004, str. 68).

Zavarovanje terjatev pri zavarovalnici je podjetju v pomoč pri pridobivanju obratnega kapitala, potrebnega za financiranje poslovanja. Če ima podjetje zavarovane terjatve, to namreč izboljšuje bonitetno oceno podjetja in njegovo kreditno sposobnost. Podjetja, ki imajo zavarovane terjatve, so v očeh bank in drugih finančnih institucij bolj varna, saj so podjetja zavarovana pred tveganjem neplačila kupcev, kar posledično zmanjšuje tudi tveganje za vračilo najetih kreditov. Zavarovanje terjatev lahko podjetjem omogoča tudi najemanje kreditov pod ugodnejšimi pogoji (Jus, 2004, str. 69).

3.2.4 Pospeševanje prodaje

Zavarovanje terjatev omogoča podjetju, da poveča prodajo pri obstoječih kupcih in lažje pridobiva nove. Podjetje lahko s pomočjo zavarovanja terjatev lažje ponudi prodajo svojih proizvodov in storitev na odloženo plačilo, kar za podjetje predstavlja pomembno konkurenčno prednost (Credit Guarantee Insurance Corporation of Africa Limited, 2018).

Ustrezno zavarovanje terjatev podjetju omogoča tudi lažjo širitev poslovanja na nove trge, ki so podjetju manj poznani in predstavljajo večje tveganje. Na bolj tveganih trgih je možnost za stečaj, prisilno poravnavo ali slabo plačilno disciplino potencialnih kupcev večja (SID – Prva kreditna zavarovalnica, d. d., 2018b).

3.3 Preverjanje kreditne sposobnosti dolžnika

Zavarovalnica pred vsako odobritvijo kreditnega oziroma zavarovalnega limita preveri boniteto posameznega dolžnika in ostale dostopne mehke informacije. Na osnovi teh podatkov se zavarovalnica odloči, ali je dolžnik kreditno sposoben, in določi višino zavarovalnega limita.

Boniteta služi za preverjanje ekonomskega in finančnega stanja podjetja in je nepogrešljivo orodje za spremljanje kreditnega tveganja. Dobra bonitetna ocena predstavlja konkurenčno prednost podjetja in služi pri izkazovanju njegove poslovne odličnosti (Ajpes, 2018). V boniteti so na voljo finančni podatki podjetja, pa tudi splošni in ostali podatki.

Za vsako podjetje je v bonitetnem poročilu določena bonitetna ocena. Ta je določena na osnovi celovite ocene podjetja in temelji na razvrščanju podjetja znotraj primerljivih skupin na osnovi različnih kriterijev. Bonitetne ocene določajo specializirane bonitetne agencije. Bonitetna ocena odraža mnenje bonitetne agencije glede kreditne sposobnosti podjetja ter njegove sposobnosti in pripravljenosti poravnati svoje finančne obveznosti v celoti in v dogovorjenem roku. Bonitetna ocena ni absolutno merilo plačilne sposobnosti podjetja, saj vedno obstaja možnost prihodnjih dogodkov, ki jih ni mogoče predvideti (Standard & Poor's, 2018).

Metode določanja bonitetnih ocen se razlikujejo med bonitetnimi agencijami, prav tako se razlikujejo lestvice razvrstitve ocen (Standard & Poor's, 2018).

Bonitetna agencija Standard & Poor's ocenjuje podjetje z bonitetnimi ocenami od AAA, ki predstavlja najboljšo bonitetno oceno do D, ki predstavlja najslabšo bonitetno oceno. Razvrstitev bonitetnih ocen agencije Standard & Poor's je prikazana v tabeli 1.

Tabela 1: Razvrstitev bonitetnih ocen agencije Standard & Poor's

Razvrstitev bonitetnih ocen agencije Standard & Poor's		
Naložbeni razred	AAA	Izjemo visoka zmožnost podjetja za izpolnjevanje finančnih obveznosti. Najvišja ocena.
	AA	Zelo visoka zmožnost podjetja za izpolnjevanje finančnih obveznosti.
	A	Visoka zmožnost podjetja za izpolnjevanje finančnih obveznosti, vendar je podjetje nekoliko občutljivo na neugodne gospodarske razmere in spremembe okoliščin.
	BBB	Ustrezna zmožnost podjetja za izpolnjevanje finančnih obveznosti, vendar večja občutljivost na neugodne gospodarske razmere.
	BBB-	Najnižja bonitetna ocena v naložbenem razredu.
Špekulativni razred	BB+	Najvišja bonitetna ocena v špekulativnem razredu.
	BB	Podjetje je manj občutljivo na kratek rok, vendar je prihodnje poslovanje precej odvisno od poslovnih, finančnih in gospodarskih razmer.
	B	Podjetje je bolj občutljivo na negativne poslovne, finančne in gospodarske razmere, vendar je trenutno sposobno izpolnjevati finančne obveznosti.
	CCC	Izpolnjevanje finančnih obveznosti podjetja je odvisno od ugodnih poslovnih, finančnih in gospodarskih razmer.
	CC	Zelo občutljivo podjetje. Do neizpolnjevanja finančnih obveznosti še ni prišlo, vendar je velika verjetnost da do tega pride.
	C	Velika verjetnost neplačila finančnih obveznosti.
	D	Podjetje ne izpolnjuje finančnih obveznosti. Uporablja se tudi v primeru stečaja podjetja ali podobnega ukrepa.

Vir: Standard & Poor's (2018).

Pri podjetju, ki je ocenjeno z bonitetno oceno od AAA do A, je verjetnost, da bo poravnalo svoje finančne obveznosti v dogovorjenem roku, visoka. Podjetje, ki je ocenjeno z bonitetno oceno od BBB do B, je bolj občutljivo na finančne in ekonomske spremembe, vendar je še vedno sposobno poravnati finančne obveznosti v dogovorjenem roku. Poslovanje podjetja z bonitetno oceno od CCC do C je zelo odvisno od gospodarskih in ekonomskih razmer, verjetnost neplačila je velika. Podjetje, ki ima bonitetno oceno D, ne izpolnjuje svojih finančnih obveznosti v dogovorjenem roku ali je v insolvenčnem postopku (Standard & Poor's, 2018).

Poleg ratinga je v bonitetnem poročilu naveden tudi priporočen kreditni limit, ki je prav tako kot bonitetna ocena izračunan na osnovi finančnih podatkov in drugih podatkov podjetja.

Pomembni podatki v bonitetnem poročilu, ki jih mora zavarovalnica preveriti, so:

- **osnovni podatki o podjetju:** naziv in naslov podjetja, davčna številka in matična številka. Na osnovi teh podatkov se zavarovalnica prepriča, da preverja pravega dolžnika;
- **datum ustanovitve podjetja:** je pomemben, saj so novoustanovljena podjetja običajno bolj tvegana kot podjetja z dolgoletno tradicijo;
- **število zaposlenih:** nam da informacijo o velikosti podjetja. Poleg tega je pomemben trend gibanja števila zaposlenih. V primeru, da se število zaposlenih večja, pomeni, da podjetje širi svoje poslovanje in prodajo. V primeru, da se število zaposlenih manjša, pomeni, da se je podjetju bodisi zmanjšal promet in ne potrebuje več takega števila delavcev, bodisi ukinjajo proizvodnjo določenih proizvodov in podobno. Zmanjšanje števila zaposlenih lahko pomeni tudi optimizacijo stroškov podjetja in ni nujno negativna informacija;
- **lastništvo:** pri lastništvu se preveri, ali je lastnik podjetja fizična oseba ali podjetje. Če podjetje pripada večji skupini podjetij ali je njegov lastnik v dobrem finančnem stanju, to lahko pozitivno vpliva na oceno podjetja. Enako lahko negativno vpliva na oceno podjetja, če je dolžnik v šibkem finančnem stanju ali pa so v šibkem finančnem stanju povezana podjetja. Vpliv na poslovanje podjetja lahko ima tudi sprememba lastništva;
- **dejavnost:** dejavnost, s katero se podjetje ukvarja, je pomembna, saj so nekatere dejavnosti bolj tvegane kot druge. Poleg tega je dejavnost pomembna pri analizi finančnih podatkov podjetij, saj se finančni podatki podjetij lahko razlikujejo med dejavnostmi. Finančni podatki se razlikujejo tudi med proizvodnimi podjetji in podjetji, ki se ukvarjajo z veleprodajo ali maloprodajo;
- **država:** politične in gospodarske razmere v nekaterih državah so bolj tvegane kot v drugih, kar je treba upoštevati pri oceni podjetja;
- **plačilna disciplina:** iz bonitete je pogosto mogoče izvedeti podatke, v kakšnem roku podjetje povprečno poravnava svoje terjatve. Če podjetje poravnava svoje obveznosti z zamudo, je to običajno znak, da ima podjetje težave z likvidnostjo;
- **bloкаде računov:** prav tako je lahko pokazatelj resnih likvidnostnih težav, če ima podjetje zabeležene blokade bančnih računov ali pa je imelo v preteklosti večkrat blokirane bančne račune;
- **izterjave in izvršbe:** če ima podjetje v teku izterjave ali izvršbe, je to lahko znak slabe plačilne discipline podjetja in likvidnostnih težav;
- **insolvenčni postopki:** zavarovalnica preveri, ali je podjetje morebiti v katerem od insolvenčnih postopkov, kot so na primer stečaj, prisilna poravnava ali likvidacija, ali pa je bilo v insolvenčnem postopku v preteklosti;
- **finančni podatki:** za pridobitev celotne slike kreditne sposobnosti podjetja je treba analizirani njegove finančne podatke. Finančni podatki so vključeni v bonitetno poročilo v obliki izkaza poslovnega izida in bilance stanja.

Iz izkaza poslovnega izida se lahko razbere dobičkonosnost podjetja. Sestavljen je za določeno obdobje, običajno od 1. januarja do 31. decembra. V njem so prikazani vsi prihodki in vsi stroški podjetja, razlika med prihodki in stroški pa predstavlja čisti poslovni izid oziroma dobiček ali izgubo podjetja. Eden od pomembnih podatkov, ki jih zavarovalnica preveri v izkazu poslovnega izida, je trend prihodkov, zmanjšanje prihodkov pomeni negativen trend poslovanja podjetja in obratno. Negativno informacijo pri presojanju kreditne sposobnosti podjetja predstavlja predvsem močan upad prihodkov. Iz podatka o prihodkih se razbere tudi obseg poslovanja podjetja. Iz izkaza poslovnega izida se lahko razbere tudi dobiček ali izgubo iz poslovanja in čisti dobiček ali izgubo. Večja pozornost je potrebna pri podjetjih, ki poslujejo z izgubo, predvsem tistih, ki poslujejo z visoko, večletno izgubo. Pri takih podjetjih je možnost insolventnosti večja.

Bilanca stanja prikazuje stanje podjetja na določen dan v letu in je sestavljena iz aktive in pasive. V aktivi so zabeležena sredstva podjetja, v pasivi pa obveznosti do virov sredstev. Sredstva so razdeljena na dolgoročna in kratkoročna, med dolgoročna sredstva štejemo osnovna sredstva in dolgoročne finančne naložbe, med kratkoročna sredstva pa zaloge, terjatve, naložbe in denarna sredstva. Pasiva je sestavljena iz obveznosti do lastnikov oziroma lastniškega kapitala, obveznosti do virov financiranja in obveznosti do dobaviteljev. Vsota vseh sredstev podjetja mora biti enaka vsoti vseh obveznosti podjetja.

Pri analizi finančnega stanja podjetja so lahko v pomoč različni finančni kazalniki. Najpomembnejši finančni kazalniki, ki so lahko zavarovalnici ali podjetju v pomoč pri oceni kreditne sposobnosti dolžnikov, so predstavljeni v nadaljevanju.

Finančni kazalniki:

– **EBITDA**

$$EBITDA = \text{Dobiček iz poslovanja } (EBIT) + \text{Amortizacija} \quad (1)$$

EBITDA je dobiček iz poslovanja pred amortizacijo in je eden od pokazateljev poslovne uspešnosti podjetja. Kazalnik upošteva fiktivno naravo amortizacije kot računovodske kategorije. Amortizacija namreč nima nobenega vpliva na denarni tok podjetja in se zato prišteva nazaj k dobičku iz poslovanja podjetja. Ta kazalnik je dober pokazatelj dobičkonosnosti podjetja in lahko služi za primerjavo z drugimi podjetji v panogi (EBITDA, brez datuma a).

– **Neto marža oziroma delež čistega izida v celotnih prihodkih**

$$\text{Neto marža} = \frac{\text{Čisti dobiček}}{\text{Celotni prihodki}} \quad (2)$$

Neto marža oziroma delež čistega izida v celotnih prihodkih je kazalnik uspešnosti podjetja. Kazalnik v odstotkih pokaže razliko med ustvarjenim čistim dobičkom in celotnimi prihodki. Iz kazalnika neto marža lahko dobimo informacijo o tem, kakšen delež

v prihodkih je družbi uspelo obdržati po tem, ko so upoštevani vsi odhodki, vključno s plačanimi davki. Neto marža je lahko pokazatelj uspešnosti cenovne politike podjetja in njegove uspešnosti pri obvladovanju stroškov. Višja marža pomeni, da je podjetje bolj učinkovito in obratno (Neto marža, brez datuma b).

– **Neto finančni dolg na EBITDA**

$$\begin{aligned} \text{Neto finančni dolg na EBITDA} \\ = ((\text{Kratkoročne finančne obveznosti} \\ + \text{Dolgorečne finančne obveznosti} \\ - \text{Denarna sredstva}) / \text{EBITDA}) \end{aligned} \quad (3)$$

Kazalnik neto finančni dolg na EBITDA primerja neto zadolženost podjetja z ustvarjenim dobičkom iz poslovanja pred amortizacijo. S tem kazalnikom lahko ocenim zmožnost podjetja, da bo svoje finančne obveznosti poravnavalo v prihodnosti, ob predpostavki, da bodo prihodki in dobiček podjetja ostali enaki. Kazalnik hkrati pokaže tudi, koliko let podjetje potrebuje za odplačilo svojih finančnih dolgov. Višji kot je kazalnik neto finančni dolg na EBITDA, bolj je podjetje tvegano oziroma manjša je sposobnost podjetja odplačevati dolgove. Vrednost kazalnika naj ne bi bila višja od 4, v primeru, da je vrednost kazalnika višja, obstaja velika verjetnost, da bo podjetje v prihodnosti s težavo poravnavalo svoje finančne obveznosti (Neto dolg/EBITDA, brez datuma c).

– **Kapitaliziranost**

$$\text{Kapitaliziranost} = \frac{\text{Kapital}}{\text{Obveznosti do virov sredstev}} \quad (4)$$

Kazalnik prikaže udeležbo kapitala v celotnih obveznostih do virov sredstev. To je stopnja finančne varnosti za vse upnike, ki pove, kolikšen del vseh sredstev podjetje financira z lastnimi viri in kolikšen s tujimi viri.

Rezultat »100 %« pove, da so celotne obveznosti do virov sredstev sestavljene zgolj iz kapitala, in rezultat »0 %«, da med obveznostmi do virov sredstev ni kapitala. V primeru, da je rezultat »0«, je podjetje financirano v celoti iz tujih virov in je poslovanje z njim tvegano. V primeru, da je njegova vrednost »100 %«, pa podjetje ne uporablja tujih, praviloma cenejših virov. Običajne vrednosti so med obema mejama. Tako je za eno podjetje mogoče oblikovati več, za drugo podjetje pa manj kapitala. Kakšne naj bi bile te priporočljive vrednosti, pa je odvisno od dejavnosti, v kateri se podjetje nahaja (proizvodna podjetja imajo običajno več kapitala kot trgovska podjetja), od velikosti podjetja in od tega, ali je podjetje novoustanovljeno ali že uveljavljeno na trgu (novoustanovljena podjetja imajo običajno nižji kapital).

Višja kot je vrednost kazalnika, večji sta varnost naložb upnikov in stabilnost donosov lastnikov, vendar previsoka vrednost kazalnika lahko pomeni neracionalno financiranje z dražjimi viri sredstev.

Podjetje ima negativen kapital, če je vrednost njegovega premoženja manjša od vsote njegovih obveznosti. Podjetje, ki ima negativen kapital, je običajno podjetje v težavah.

– **Dolg na kapital**

$$\text{Finančni dolg na kapital} = \frac{\text{Finančne obveznosti}}{\text{Kapital}} \quad (5)$$

Kazalnik finančni dolg na kapital primerja finančne obveznosti s kapitalom podjetja. Večja kot je vrednost kazalnika, večji je delež finančnih dolgov med viri financiranja. Tveganje je toliko večje, če je zadolženost večja.

Vrednost 1 pove, da so kapital in finančni dolgovi izravnani. Vrednost nad 1 pove, da je finančnih dolgov več kot kapitala, vrednost pod 1 pa pove, da ima podjetje več kapitala kot finančnih dolgov.

– **Kratkoročni koeficient likvidnosti**

$$\text{Kratkoročni koeficient likvidnosti} = \frac{\text{Kratkoročna sredstva}}{\text{Kratkoročne obveznosti}} \quad (6)$$

Kratkoročni koeficient likvidnosti nam da podatek o tem, ali je podjetje sposobno poravnati svoje tekoče kratkoročne obveznosti. Kazalnik primerja kratkoročna sredstva s kratkoročnimi obveznostmi. V primeru, da ima podjetje več kratkoročnih obveznosti kot sredstev, ne bo moglo poravnati vseh obveznosti s kratkoročnimi sredstvi in bo moralo vire iskati drugje, tudi med dolgoročnimi viri. Če so kratkoročna sredstva uravnotežena s kratkoročnimi obveznostmi, je vrednost kazalnika enaka 1. Če ima podjetje več kratkoročnih sredstev kot obveznosti, je vrednost kazalnika višja od 1. Večja vrednost kazalnika pomeni boljšo likvidnost in večjo sposobnost poravnavanja obveznosti podjetja. Preveriti je treba tudi, ali ima podjetje med kratkoročnimi sredstvi tudi taka sredstva, ki niso hitro unovčljiva, to so na primer nekatere vrste zalog, saj podjetje teh sredstev ne more uporabiti za poplačilo tekočih obveznosti. V takem primeru se lahko zgodi, da ima podjetje težave z likvidnostjo, kljub temu da je kratkoročni koeficient likvidnosti višji od 1 (Kratkoročni koeficient, brez datuma d).

– **Kratkoročna zadolženost v mesečnih prihodkih od prodaje**

$$\text{Kratkoročna zadolženost} = \frac{(\text{Kratkoročne obveznosti} + P\check{C}R)}{\text{Mesečni prihodki od prodaje}} \quad (7)$$

Kazalnik kratkoročne zadolženosti pove, kolikšna je mesečna pokritost kratkoročnih obveznosti glede na obseg poslovanja podjetja. Višja kot je vrednost kazalnika, bolj je podjetje kratkoročno zadolženo in torej bolj tvegano za upnika. Vrednost kazalnika je vedno pozitivna in nima zgornje meje. Vrednost kazalnika 1 pomeni, da ima podjetje nižjo vrednost kratkoročnih obveznosti od mesečnega prometa, vrednost kazalnika nad 1 pa

pomeni, da so kratkoročne obveznosti podjetja višje od njegovih mesečnih prihodkov. Vrednost kazalnika je odvisna od dejavnosti podjetja, običajne vrednosti pa se gibljejo med 3 in 5.

– **Finančna stabilnost**

$$\text{Finančna stabilnost} = \frac{(\text{Stalna sredstva} + \text{Zaloge})}{(\text{Kapital} + \text{Dolgoročne rezervacije})} \quad (8)$$

Kazalnik finančna stabilnost prikazuje usklajenost ročnosti med sredstvi in obveznostmi podjetja. Višji kot je kazalnik, večja je finančna stabilnost podjetja. Idealna vrednost kazalnika je 100 %, kar pomeni, da podjetje celotna stalna sredstva in zaloge financira s kapitalom in rezervacijami.

Poleg podatkov, ki so dostopni v bonitetni informaciji, zavarovalnica preveri tudi vse dostopne mehke informacije o podjetju in dostopne informacije v medijih. Pri določanju zavarovalnega limita zavarovalnica upošteva tudi podatke, ki jih zavarovalnici sporoči zavarovanec. Ti podatki so na primer plačilni rok, dosedanje plačilne izkušnje zavarovanca, morebitna dodatna zavarovanja, ki jih ima zavarovanec, ter vse ostale informacije, ki jih navede zavarovanec in lahko vplivajo na nastanek morebitne škode.

Poleg tega, da zavarovalnica preveri kreditno sposobnost vseh dolžnikov zavarovanca pred odobritvijo posameznega zavarovalnega limita, tudi sprotno izvaja monitoring dolžnikov. Zavarovalnica sproti spremlja vse spremembe, povezane z dolžnikom, ki bi lahko vplivale na njegovo oceno, ter spremlja in analizira nove dostopne finančne podatke. Na osnovi novih pridobljenih informacij lahko zavarovalnica spremeni višino zavarovalnega limita. Bodisi zavarovalni limit zniža ali ukine v primeru, da se je finančno stanje dolžnika poslabšalo do te mere, da ne dopušča več prvotno odobrenega zavarovalnega limita, bodisi ga poviša v primeru, da se je finančno stanje dolžnika izboljšalo.

Po opisanem postopku lahko svoje kupce preverja tudi podjetje samo in se na ta način izogne kupcem, ki niso kreditno sposobni, ter na ta način zmanjša tveganje neplačila kupcev.

3.4 Načela zavarovanja terjatev

Zavarovanje terjatev v osnovi temelji na enakih načelih kot druga premoženjska zavarovanja. Načela, na katerih temelji zavarovanje terjatev, so solidarnost in vzajemnost, poleg tega temelji na zakonu verjetnosti in zakonu velikih števil in razpršenosti tveganja (Jus, 2004, str. 74).

Osnovna načela zavarovanja terjatev so (Jus, 2004, str. 77–103):

- **predmet zavarovanja so kratkoročne terjatve:** zavarovalnica praviloma zavaruje kratkoročne terjatve, to so večinoma trgovinske terjatve iz naslova prodaje blaga ali storitev;
- **zavarovanje celotnega portfelja kupcev:** zavarovalnica od zavarovanca praviloma zahteva, da zavaruje celoten portfelj svojih kupcev, ki jim zavarovalnica odobri zavarovalni limit. Zavarovalnica skuša s tem doseči čim večjo razpršenost tveganja. Poleg tega se želi zavarovalnica zaščititi pred negativno selekcijo zavarovanca, to bi se lahko zgodilo v primeru, da bi imel zavarovanec možnost sam izbrati, katere kupce bo ponudil v zavarovanje, in bi ponudil samo slabe kupce, pri katerih je verjetnost škode velika, ne bi pa ponudil v zavarovanje dobrih kupcev, saj bi na ta način lahko privarčeval pri plačilu premije zavarovalnici. Zavarovalnica se na ta način želi tudi zaščititi prej koncentracijo tveganja do določenih kupcev, panog ali držav;
- **ne zavaruje se terjatev do povezanih podjetij:** zavarovancu praviloma ni treba zavarovati terjatev do lastniško povezanih podjetij. Če zavarovanec prodaja povezanemu podjetju, nad katerim lahko izvaja nadzor in ima vpliv na njegovo poslovanje, zavarovalnica tega običajno tudi ne želi zavarovati. Pri trgovanju med povezanimi podjetji bi namreč lahko prišlo do zavarovalniške prevare. Pri takem trgovanju prihaja tudi do asimetrije informacij v korist zavarovanca, zaradi česar je prisoten moralni hazard, temu pa se skušajo zavarovalnice izogniti;
- **ni treba zavarovati terjatev, pri katerih ima zavarovanec že določene instrumente za zavarovanje terjatev:** zavarovancu ni treba ponuditi v zavarovanje kupcev, do katerih ima terjatve že zavarovane z bančno garancijo ali nepreklicnim dokumentarnim akreditivom;
- **zavaruje se tveganja po dobavi in pred dobavo:** poleg zavarovanja tveganja za prodajo na odloženo plačilo lahko podjetje zavaruje tudi tveganja, ki nastanejo pred dobavo izdelka. To je tveganje, da se zgodi določen škodni dogodek, kot so stečaj kupca, razdrte pogodbe, prepoved uvoza že pred dobavo blaga kupcu. Podjetju lahko nastane škoda v primeru, da je izdelovalo proizvod za točno določenega kupca in ga nato ne more prodati drugemu kupcu ali pa ga mora prodati po nižji ceni;
- **krita so tveganja neplačil zaradi trajne insolventnosti kupca in podaljšane zamude plačil:** kupec je insolventen, če je v stečaju, sodni poravnavi, ima neuspešno izvršbo in podobno. Za podaljšano zamudo plačila se običajno šteje 6 mesecev od dospelosti terjatve;
- **del tveganja nosi zavarovanec sam:** zavarovalnica običajno ne prevzame celotnega tveganja, pač pa določen delež nosi zavarovanec sam. Lastni delež zavarovanca ob morebitni škodi običajno znaša 15 %. Lastni delež služi spodbudi zavarovanca, da tudi sam sprejme ustrezne ukrepe za zmanjšanje oziroma preprečevanje nastanka škod;
- **ustavitev dobav:** v primeru, da kupec zamuja s plačilom zavarovancu več, kot so dovoljene zamude, določene v pogodbi o zavarovanju terjatev, mora zavarovanec takoj ustaviti dobave. V primeru, da dobavlja kljub prekomernim zamudam kupca, lahko

izgubi zavarovalno kritje. V primeru zamud mora zavarovanec kupca ustrezno opominjati in ga v sodelovanju z zavarovalnico pravočasno izterjati.

4 KREDITNO TVEGANJE GLEDE NA IZVOR

4.1 Kreditno tveganje glede na državo

Kreditno tveganje, vezano na državo, iz katere prihaja kupec, oziroma deželno tveganje pomeni za podjetje tveganje, da njegov kupec zaradi zunanjetrgovinskih omejitev, kot so na primer omejitve prometa s tujimi valutami ali pomanjkanje tujih valut, ne bo mogel plačati dobavljenega blaga ali storitve. Do neplačila kupca lahko privedejo tudi politični pretresi ali ekonomski zlomi v posameznih regijah (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 8).

Podjetja, ki poslujejo s tujimi državami, se zanašajo na stabilnost poslovnega okolja v tuji državi. Neugodne razmere v državi, s katero podjetje posluje, imajo negativen vpliv na prihodke in investicije podjetja. Višina kreditnega tveganja in njegove spremembe v posamezni državi so torej pomemben strateški in operativni pokazatelj za mednarodna podjetja (Atradius Credit Insurance N.V., 2015).

Tveganje države je povezano z dejavniki, ki vplivajo na sposobnost in pripravljenost države, da v dogovorjenem roku poravnava obresti na svoj zunanji dolg. Ocena tveganja države temelji na oceni političnih in ekonomskih dejavnikov, ki bi lahko ogrozili pravočasno poplačilo glavnice in obresti dolga države. Tveganje države mora biti obravnavano ločeno od tveganja posameznega podjetja, saj posamezno podjetje nima vpliva na to tveganje. Tveganje države je treba preveriti, preden se podjetje odloči za širitev poslovanja na nov trg, v času poslovanja z državo pa je treba periodično spremljati ekonomske in politične razmere (Timurlenk & Kaptan, 2012, str. 1089).

Najpogostejši vzroki, ki lahko privedejo do povečanega tveganja v državi, so (Nagy, 1979, str. 14):

- socialni: nemiri v državi, državljanske vojne, nasprotovanje med socialnimi skupinami;
- ekonomski: dolgoročna počasna rast bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju BDP), nenadno zvišanje proizvodnih stroškov, stavke, zmanjševanje izvoza itd.;
- politični: vojne, konflikti v ekonomskih interesih, nemiri zaradi terorističnih napadov.

Ratinge držav ocenjujejo bonitetne agencije, kot sta Standard & Poor's in Moody's. Standard & Poor's in Moody's delita države glede na stopnjo tveganja v več razredov. Agencije na osnovi njihovega mnenja podajo črkovne ocene držav, ki se lahko glede na spreminjajoče razmere s časom tudi spremenijo (Timurlenk & Kaptan, 2012, str. 1090). V tabeli 2 je prikazana lestvica ocen tveganja držav bonitetne agencije Standard & Poor's.

Tabela 2: Razvrstitev ocen tveganja držav agencije Standard & Poor's

Razvrstitev ocen tveganja držav agencije Standard & Poor's	
AAA	Najvišja ocena. Izjemo visoka zmožnost plačevanja obresti/glavice.
AA	Zelo visoka zmožnost plačila.
A	Visoka zmožnost plačila.
BBB	Ustrezna zmožnost plačila.
BB	Negotovost, ki bi lahko privedla do neustrezne zmožnosti plačila.
B	Večja možnost za neplačilo, vendar trenutno še zmožnost plačila.
CCC	Večja možnost za neplačilo.
CC	Večje tveganje za neplačilo, kot pri oceni CCC.
C	Večje tveganje za neplačilo, kot pri oceni CC ali razglašen bankrot države.
D	Ne plačuje obveznosti.

Vir: Timurlenk & Kaptan (2012).

Pri mednarodnem poslovanju je za obvladovanje kreditnega tveganja pomembno spremljanje gospodarskih in političnih razmer v državi, iz katere prihaja kupec. Če podjetje posluje s kupci iz držav, ki so bolj tvegane, je verjetnost neplačila njegovih kupcev večja.

4.2 Kreditno tveganje glede na dejavnost

Tveganje, ki izhaja iz dejavnosti, v kateri posluje podjetje, je posebno kreditno tveganje, ko skupina podjetij, ki poslujejo v isti dejavnosti, ni sposobna plačevati obveznosti v dogovorjenem roku zaradi negativnega vpliva svetovnega, regionalnega ali nacionalnega ekonomskega razvoja na določeno dejavnosti. Tveganje nastopi, ko so podjetja, ki poslujejo v isti panogi, močno prizadeta zaradi stanja v tej panogi. Nekatere dejavnosti veljajo za bolj tvegane kot druge. Razmere v gospodarstvu se stalno spreminjajo. V preteklosti so po realiziranih prihodkih prevladovali industrijske dejavnosti, med katerimi je bila še posebej uspešna predelovalna dejavnost. V današnjem času se pomen nekaterih industrijskih dejavnosti, kot so tekstilna, lesna in kovinska industrija, manjša, bolj pa prevladujejo storitvene dejavnosti (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 8).

Na višino kreditnega tveganja v posamezni dejavnosti vplivajo različni dejavniki, kot so povpraševanje po proizvodih ali storitvah, konkurenca med podjetji v dejavnosti, dobičkonosnost in likvidnost podjetij ter poslovno okolje in inovacije v posamezni dejavnosti (Euler Hermes SA, brez datuma).

5 UKREPI V PRIMERU NEPLAČILA DOLŽNIKA

V primeru, da dolžnik podjetju ne plača proizvoda ali storitve v dogovorjenem roku, je podjetje primorano začeti postopek, ki bo privedel do izpolnitve obveznosti. Podjetja v tem primeru običajno pričnejo s postopkom izterjave dolžnika. V primeru, da ima podjetje neizterjane terjatve, mu te lahko povzročajo težave z likvidnostjo, zato je v interesu vsakega podjetja, da izterja dolgovani znesek od dolžnika. Podjetja so pogosto v dilemi, kdaj je primeren čas za pričetek postopka izterjave, saj lahko ta negativno vpliva na odnose s poslovnimi partnerji podjetja. V primeru, da podjetje predolgo odlašča z izterjavo dolgov, pa se lahko možnost poplačila zmanjša, kar lahko privede do likvidnostnih težav podjetja.

Podjetje mora z izterjavo pričeti čim prej, če je ne prične pravočasno, tvega, da dolžnik ne bo poravnal dolga, saj bo iskal vedno nove izgovore in tako zavlačeval s plačilom obveznosti (Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, 2010).

5.1 Zunajsodna izterjava

Podjetje se lahko loti izterjave samo ali pa to nalogo prepusti specializirani agenciji, ki se ukvarja z izterjavo dolgov.

Postopki zunajsodne izterjave dolgov običajno obsegajo (Pro Kolekt, družba za Izterjavo, d. o. o., 2018):

- preverjanje dolžnika,
- pisno opominjanje,
- telefonske stike z dolžnikom in
- osebne obiske.

Uspešnost izterjave je močno odvisna od pravočasnega ukrepanja v primeru zamude plačila kupca. Kasneje ko podjetje oziroma izterjevalna agencija prične z izterjavo dolgov, manj je možnosti za uspešno poplačilo dolga (Pro Kolekt, družba za Izterjavo, d. o. o., brez datuma).

5.2 Sodna izterjava oziroma izvršba

Neplačan dolg lahko podjetje izterja tudi prek sodišča z uvedbo sodnega postopka. Sodna izvršba je običajno zadnji korak pri izterjavi dolgov v primeru, da zunajsodna izterjava ni bila uspešna. Pred uvedbo sodnega postopka je smiselno, da podjetje poizkusi izterjati dolg s pomočjo zunajsodne izterjave, saj je lahko ta časovno ugodnejša, predvsem pa se na ta način lažje ohranjajo pozitivni odnosi s poslovnim partnerjem (Setnikar, 2017).

Sprožitev sodnega postopka se začne z vročitvijo izvršbe oziroma tožbe. Predlog za izvršno se lahko vloži fizično po pošti ali prek elektronskega portala. Ob vložitvi sodnega

postopka se kreira spis, na katerega se vežejo postopki na sodiščih o določeni zadevi. Sodišče dovoli izvršbo le na osnovi kvalificirane listine. V postopku izvršbe nastanejo določeni stroški, kot so stroški za sodno takso, stroški za opravo izvršbe in materialni stroški (Setnikar, 2017).

Preden podjetje vloži predlog za izvršbo, je smiselno, da preveri finančno in premoženjsko stanje dolžnika. Smiselno je na primer preveriti, ali ima podjetje morda zaprt bančni račun ter koliko premičnin in nepremičnin ima. V primeru, da podjetje pred vložitvijo izvršbe ne pridobi teh informacij, je smiselno, da v predlogu za izvršbo navede več sredstev izvršbe. Sodišče namreč v primeru, da edino sredstvo izvršbe ni uspešno, ustavi celoten postopek izvršbe (Setnikar, 2017).

Lahko se zgodi, da se želi dolžnik po vložitvi predloga za izvršbo dogovoriti z upnikom o drugačnem načinu poplčila odprtega dolga. Dolžnik lahko predlaga poravnavo obveznosti na zunajsodni način ali pa obročno odplačilo dolga. V takem primeru lahko podjetje/upnik odloži izvršbo, če se ta še ni začela. Upnik v predlogu za odložitev izvršbe navede datum, do katerega naj se izvršba odloži (Setnikar, 2017).

Preden podjetje uspe izterjati zapadli dolg od svojega dolžnika, se lahko zgodi, da podjetje razglasi stečaj ali prisilno poravnavo. V primeru, da gre podjetje v postopek prisilne poravnave, mora upnik prijaviti svojo terjatev, ki je nastala do dneva začetka postopka, v roku 30 dni od objave oklica o začetku prisilne poravnave, ki je objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije. V primeru, da gre podjetje v stečaj, rok za prijavo terjatev znaša 2 meseca (Setnikar, 2017).

V primeru objave sklepa o pravnomočnem izbrisu dolžnika kot pravne osebe iz sodnega registra brez likvidacije je mogoče nadaljevati s postopkom izvršbe zoper družbe, ki so pravni nasledniki izbrisane družbe (Setnikar, 2017).

6 OBVLADOVANJE KREDITNEGA TVEGANJA NA PRIMERU FAKTORING DRUŽBE FAKTORING, D. O. O.

6.1 Opis družbe

Družba Faktoring, d. o. o., se ukvarja z odkupom terjatev oziroma faktoringom. Podjetjem različnih velikosti in panog ponuja finančne storitve, ki jim omogočajo rešitve pri poslovanju z odloženim plačilom do kupcev doma in v tujini. Poleg faktoringa se družba ukvarja še s projektnim financiranjem, verižnimi kompenzacijami in finančnim svetovanjem. Dejavnost faktoringa družbi prinaša približno 80 % prihodkov (Faktoring, d. o. o., 2015a).

Faktoring družba je v zasebni lastni, v nadaljevanju pa so opisani njeni postopki dela.

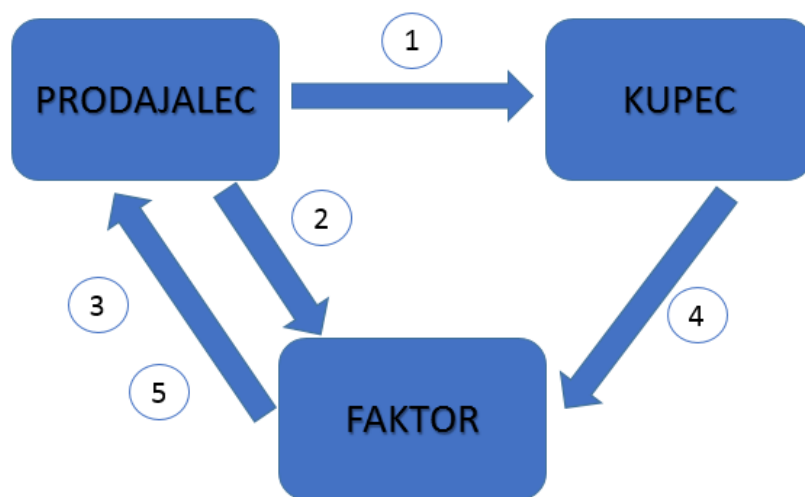
Factoring družbe, ki so v zasebni lasti, se nekoliko razlikujejo od tistih, ki so v lasti bank. Družbe, ki so v lasti bank, se bolj osredotočajo na poslovanje z večjimi, bolj zreli podjetji ter manj poslujejo z novo ustanovljenimi, zagonskimi podjetji. Factoring družbe v zasebni lastni običajno več poslujejo z mlajšimi podjetji z manjšim obsegom prihodkov (Soufani, 2001, str. 37).

6.2 Opredelitev faktoringa

Factoring omogoča podjetju odstop kratkoročnih terjatev faktoring družbi. Ta podjetju izplača določen del vrednosti terjatve. Razliko med izplačano in knjigovodsko vrednostjo terjatve predstavlja provizija, ki jo faktoring družba zaračuna kot nadomestilo za prevzem terjatev. Predmet faktoringa so običajno kratkoročne terjatve z rokom zapadlosti, krajšim od 150 dni (Bovha Podilla, Makovec Brenčič, Ekran & Tratnjek, 2006, str. 81).

Factoring poznamo že dlje časa, najbolj pa se je razširil v času svetovne gospodarske krize leta 2008. V času gospodarske krize je imelo veliko podjetij težave z ohranitvijo finančne stabilnosti in likvidnosti, omejen je bil tudi dostop do finančnih sredstev. Factoring je tako v času gospodarske krize veliko podjetjem pomagal ohranjati likvidnost (Salaberrios, 2016, str. 26).

Slika 2: Factoring v petih korakih

Vir: Vozel (2005).

Potek faktoringa je mogoče prikazati v petih korakih (Vozel, 2005):

1. Prodajalec kupcu proda in dobavi blago ali opravi storitev in za to izda račun.
2. Takoj po dobavi prodajalec odstopi terjatev faktorju ter mu izroči kopijo računa in odstopno izjavo, ki jo morata podpisati prodajalec (odstopnik terjatev) in kupec (dolžnik).

3. Faktor nato prodajalcu nakaže dogovorjeni znesek, ki je zmanjšan za faktorinško provizijo.
4. Ob dospelosti terjatve plača kupec blago oziroma storitev faktorju.
5. Faktor poračuna plačilo za odstopljeno terjatev. Znesek zmanjša za obresti na uporabljeno financiranje.

Ločimo med faktoringom, ki pomeni redno odprodajo terjatev podjetja, in odkupom terjatev, ki pomeni enkratno odprodajo. Faktoring podjetjem omogoča hiter dostop do likvidnih sredstev, ko prodajajo blago ali storitve z odloženim plačilom. Podjetju ni treba čakati na dolge plačilne roke kupcev, saj mu faktoring omogoča takojšnje financiranje poslovanja na osnovi odstopljenih terjatev. Storitve faktoringa podjetju pomaga pri zagotavljanju ustrezne likvidnosti (Agencija za pospeševanje likvidnosti, d. o. o., 2018a).

Poslovanje podjetja je v sodoben poslovnem svetu skorajda nemogoče brez prodaje blaga ali storitev z odloženim plačilnim rokom. Kupci v poslu želijo običajno pridobiti odobreno odloženo plačilo, saj jim to začasno izboljša denarni tok. Odložen plačilni rok pa je slab za prodajalca, saj je njegov cilj dobiti plačilo za prodano blago ali storitve v čim krajšem času. Zaradi odloženega plačila so sredstva prodajalca določeno obdobje vezana v terjatvah. Podjetje na ta način lahko zaide v situacijo, da zaradi prodaje na odloženo plačilo nima na voljo zadostnih sredstev za financiranje tekočega poslovanja. V taki situaciji lahko podjetje izboljša svojo likvidnost z uporabo storitve faktoringa (Podpeskar, 2005).

Factoring pozitivno vpliva na razvoj podjetništva. Primeren je predvsem za mala, srednja in hitro rastoča podjetja, ki jim faktoring pomaga pri financiranju rasti obsega poslovanja. Pogosto ga uporabljajo hitro rastoča podjetja, ki hitro pridobivajo nove kupce. Primeren je tudi za večja podjetja z dobro boniteto in za podjetja, ki imajo občasne likvidnostne težave zaradi poslovanja z odloženim plačilnim rokom (Podpeskar, 2005).

6.3 Vrste faktoringa

6.3.1 Faktoring z regresno pravico

Factoring z regresno pravico podjetju ne ponuja zavarovanja pred neplačilom kupca. V primeru, da pride do neplačila kupca, lahko faktoring družba po preteku določenega roka od zapadlosti obveznosti od podjetja (odstopnika terjatev) zahteva plačilo obveznosti namesto kupca. V takem primeru je za faktoring družbo pomembna predvsem dobra boniteta odstopnika terjatev in ne toliko kupca. To vrsto faktoringa uporabljajo predvsem podjetja, ki poslujejo z večjim številom kupcev s slabšo boniteto (Podpeskar, 2005).

6.3.2 Faktoring brez regresne pravice

Ta vrsta faktoringa podjetju nudi zavarovanje pred neplačili njegovih kupcev, za katere faktoring družba odkupi terjatve. Faktoring družba za posameznega kupca odobri določen limit zavarovanja. Če odprte terjatve do posameznega kupca presežejo limit zavarovanja, za te terjatve zavarovanje ne velja in razliko nosi podjetje samo (Podpeskar, 2005).

V primeru, da zaradi nesolventnosti, prisilne poravnave, stečaja ali drugih razlogov kupec ne plača svojih obveznosti, mora faktoring družba v določenem roku stranki nakazati razliko do polne vrednosti računa oziroma celoten znesek računa v primeru, da stranka ne koristi predčasnega financiranja. Faktoring družba ni dolžna plačati neporavnanih obveznosti kupcev v primeru, da kupec iz upravičenih razlogov reklamira dobavljeno blago ali opravljeno storitev (Podpeskar, 2005).

6.3.3 Dobaviteljski oziroma obratni faktoring

Pri dobaviteljskem faktoringu je faktoring v interesu dolžnika. Faktoring družba poplača dobavitelje podjetja ob zapadlosti ali ob dogovorjenem plačilnem roku. Podjetje nato obveznosti z odloženim plačilnim rokom poravnava faktoring družbi. Na ta način lahko podjetje lažje ponudi odlog plačila svojim kupcem ali pa koristi dodatne popuste na račun predčasnega plačila pri svojih dobaviteljih. Dobaviteljski faktoring se običajno izvaja brez regresnega zahtevka, pri presoji tveganja je faktoring družbi pomembna boniteta dolžnika (Prva finančna agencija, d.o.o., brez datuma).

Dobaviteljski faktoring lahko nudi prednosti tako podjetju kot njegovim dobaviteljem. Podjetje lahko izkoristi uporabo dobaviteljskega faktoringa kot pogajalsko prednost, prav tako lahko podjetju pomaga pri krepitvi odnosov s strateškimi ključnimi dobavitelji. Dobaviteljski faktoring zmanjšuje verjetnost propada dobaviteljev (Liebl, Hartmann & Feisel, 2016, str. 393).

6.3.4 Tihi/odkriti faktoring

Pri tihem faktoringu dolžnik sredstev (plačnik, kupec) ni obveščen o prenosu terjatev na faktoring družbo. Pri odkritem faktoringu so o prenosu terjatev na faktoring družbo obveščeni vsi udeleženci posla. Pri odkritem faktoringu mora komitent kupca obvestiti o odstopu terjatve v korist faktorja, ta pa mora potrditi, da bo obveznost, izhajajočo iz odstopljenih računov, poravnal v dogovorjenem roku na faktorjev račun. Danes v praksi prevladuje odkriti faktoring (Agencija za pospeševanje likvidnosti, d. o. o., 2018b).

6.3.5 Domači/mednarodni faktoring

Faktoring se lahko deli na domači in mednarodni faktoring. Pri domačem faktoringu so faktoring družba, dolžnik in odstopnik iz iste države. Pri mednarodnem faktoringu so lahko udeleženci iz različnih držav. Pri tej vrsti faktoringa so udeleženci izpostavljeni večjim tveganjem, saj med državami lahko prihaja do razlik v poslovnih običajih ali zakonodaji, težave lahko povzroča tudi sporazumevanje s tujimi poslovnimi partnerji. Pri mednarodnem faktoringu ločimo med uvoznim in izvoznim faktoringom. Pri izvoznem faktoringu se dolžnik nahaja v tuji državi, pri uvoznem faktoringu pa se v tuji državi nahaja odstopnik (Šuštar, 1999, str. 73–75).

6.3.6 Stalni faktoring/enkratni odkup

Pri stalnem faktoringu se med faktoring družbo in stranko sklenuje pogodba, na osnovi katere stranka proda faktoring družbi vse svoje prihodnje terjatve do določenih domačih in tujih kupcev. Kupci so pri tej vrsti faktoringa praviloma stalni. Stalni faktoring je običajno ugodnejši od posameznega odkupa terjatev. Pri enkratnem odkupu faktoring družba od stranke odkupi (na osnovi predloženega računa) točno določeno terjatev, ki je že nastala. Ta vrsta faktoringa se običajno izvaja z regresom (Agencija za pospeševanje likvidnosti, d. o. o., 2018a).

6.4 Tveganja, s katerimi se sooča faktoring družba

6.4.1 Kreditno tveganje

Kreditno tveganje za faktoring družbo predstavlja tveganje, da kupec (dolžnik) ne bo poravnal svojih obveznosti ob dospelosti.

Do neplačila lahko pride zaradi plačilne nesposobnosti dolžnika. Do tega običajno pride v primeru, da je dolžnik v stečajnem postopku ali postopku sodne ali zunajsodne poravnave. Do neplačila lahko pride tudi v primeru, da dolžnik ne želi izpolniti obveznosti zaradi spremenjenih tržnih razmer ali nepopolno sklenjene pogodbe z odstopnikom terjatev. Pri mednarodnem faktoringu lahko na neplačilo vplivajo tudi različna politična tveganja, kot so moratoriji plačil, prepoved plačil v tujino ali prepoved konverzije domače valute v tujo konvertibilno valuto (Bovha Podilla, Makovec Brenčič, Ekran & Tratnjek, 2006).

6.4.2 Valutno in tečajno tveganje

Valutno tveganje nastopi, kadar podjetja poslujejo s kupci iz različnih držav oziroma iz različnih valutnih področij. Poslovanje v tujih valutah predstavlja tveganja, kot so spremembe deviznih tečajev, revalorizacija in devalorizacija (SPIRIT Slovenija, javna agencija, brez datuma b)

Najbolj učinkovit način, da se podjetje izogne valutnemu in tečajnemu tveganju, je, da se že v kupoprodajni pogodbi dogovori, da sta cena blaga in valuta plačila v domači valuti izvoznika. Ali bo podjetje lahko doseglo tak dogovor, je predvsem odvisno od njegove pogajalske moči in konkurence v panogi (SPIRIT Slovenija, javna agencija, brez datuma b).

Factoring družba se z valutnim tveganjem srečuje pri mednarodnem faktoringu. Factoring družba se lahko odloči za zavarovanje valutnega in tečajnega tveganja pri specializirani ustanovi ali pa to tveganje prenese na odstopnika terjatev.

6.4.3 Prevare

Prevare in poslovne goljufije so v poslovnem svetu dokaj pogost pojav. Factoring družbe kot ponudnik finančnih storitev so še posebej pogosta tarča prevarantov. Prevare, ki se lahko pojavijo pri faktoringu, so (Borza Terjatev, trg poslovnih terjatev, d.o.o. brez datuma):

- odstopnik terjatev lahko factoring družbi odstopi fiktivno ali podvojeno fakture. Ta prevara se lahko pojavlja predvsem pri tihem faktoringu, kjer se terjatev pri dolžniku ne preverja;
- odstopnik lahko isto terjatev hkrati proda več factoring družbam. Tudi ta vrsta prevare se največkrat pojavlja pri tihem faktoringu;
- dolžnik namesto factoring družbi obveznosti poravnava neposredno odstopniku, factoring družba pa o tem ni obveščena. V takem primeru gre največkrat za pomoto dolžnika in lahko factoring družba zahteva plačilo od odstopnika terjatev. V primeru, da se plačilo neposredno odstopniku večkrat ponavlja, to predstavlja povečano tveganje;
- faktura je lahko izdana, preden je blago dobavljeno ali je opravljena storitev. To se lahko dogaja pri tihem faktoringu ali v primeru, da je dolžnik vpleten v prevaro;
- dolžnik prereka terjatev po tem, ko se je z odstopom terjatev že strinjal in ga potrdil, ter zavrta celotno plačilo terjatve. To lahko stori zaradi spora z dobaviteljem ali zaradi neizpolnitve osnovnega posla. V tem primeru lahko ne gre za prevaro, temveč za spor med odstopnikom in dolžnikom, lahko pa gre za medsebojni dogovor med udeležencema, ki spor zaigrata;
- odstopnik namesto s kupnino, ki jo se prejel od factoring družbe, odstopljene terjatve zapita z medsebojnimi ali verižnimi kompenzacijami.

6.5 Kreditno tveganje glede na vrsto faktoringa

Factoring družba mora ustrezno oceniti sposobnost dolžnika in odstopnika, da bosta sposobna poravnati svoje obveznosti v dogovorjenem roku. V ta namen factoring družba izvaja kreditno analizo dolžnika in odstopnika, ki vključuje preverjanje finančnih izkazov podjetja, zbiranje informacij o podjetju in njegovem poslovanju, preveri morebitno

povezavo med dolžnikom in odstopnikom, oceni tržne razmere in podobno. Pridobi se tudi izpis odprtih postavk dolžnikov in odstopnikov. S tem se preveri, kako podjetja poravnajo svoje obveznosti. S pomočjo kreditne analize faktoring družba določi bonitetno oceno podjetja, višino prodajnih limitov in način zavarovanja posla. Na osnovi bonitetne ocene podjetja se faktoring družba odloči glede cene opravljene storitve in glede vrste faktoringa, ki jo bodo uporabili (Bunič, 2018).

Višina kreditnega tveganja in način zavarovanja pred kreditnim tveganjem se razlikujeta glede na vrsto faktoringa.

6.5.1 Faktoring z regresno pravico

Pri tej vrsti faktoringa je kreditno tveganje najmanjše, ker ima faktoring družba v tem primeru dolžnika po osnovnem poslu in v primeru neplačila še regresnega zavezanca, od katerega lahko zahteva plačilo v primeru, da ne dobi plačila od dolžnika (Faktoring, d. o. o., 2016).

V primeru, da ima dolžnik dobro boniteto, boniteta odstopnika ni toliko pomembna, faktoring družba se v tem primeru osredotoča predvsem na analizo kreditne sposobnosti kupca, s čimer oceni, da je dolžnik ob dogovorjeni zapadlosti sposoben poravnati obveznosti na faktorjev račun. Če ima dolžnik nekoliko slabšo boniteto (na primeri bonitetna ocena C), je treba dobro preveriti tudi odstopnika terjatev (regresnega zavezanca). V primeru, da dolžnik ne bi mogel poravnati svoje obveznosti ob dogovorjenem roku zapadlosti, je treba oceniti, ali bi bil odstopnik sposoben vrniti sredstva faktoring družbi. Če je boniteta dolžnika nekoliko slabša, se faktoring družna lahko odloči, da od regresnega zavezanca zahteva dodatna zavarovanja, na primeri menice, fiduciarno cesijo, osebno poroštvo, poroštvo matičnega podjetja, hipoteko, vinkulacijo zavarovalne police in podobno (Faktoring, d. o. o., 2016).

6.5.2 Faktoring brez regresne pravice

Pri tej vrsti faktoringa je tveganje večje, saj faktoring družba v tem primeru ne more terjati odstopnika v primeru, da ne prejme plačila od dolžnika. Pri faktoringu brez regresne pravice mora biti boniteta dolžnika zelo dobra oziroma mora imeti faktoring družba zavarovane terjatve pri kreditni zavarovalnici. Faktoring družbe, ki nimajo zavarovanih terjatev pri kreditni zavarovalnici, se zaradi visokega tveganja redko poslužujejo brezregresnega faktoringa (Faktoring, d. o. o., 2016).

6.5.3 Dobaviteljski oziroma obratni faktoring

Pri dobaviteljskem faktoringu faktoring družna sklene pogodbo z dolžnikom, namesto katerega plačuje obveznost dobaviteljem na rok zapadlosti, dolžnik pa se lahko s faktoring

družbo dogovori za nekoliko daljši rok plačila. V tem primeru je dolžnik samo eden. Dolžnik mora biti podjetje z visoko bonitetno oceno in ustreznim zavarovanjem, na primer menice, fiduciarna cesija, osebno poroštvo, poroštvo matičnega podjetja, hipoteka, vinkulacija zavarovalne police in podobno. Pri dobaviteljskem faktoringu morajo biti obveznosti dolžnika do dobaviteljev nezapadle, saj je v primeru, da podjetje ne plačuje svojim dobaviteljem v dogovorjen roku, to lahko znak, da tudi faktoring družbi ne bo poravnalo obveznosti (Faktoring, d. o. o., 2016).

6.5.4 Tihi faktoring

V primeru tihega faktoringa dolžnik o prenosu terjatev na faktoring družbo ni obveščen. Ob zapadlosti terjatve svojo obveznost poravna na odstopnikov račun in odstopnik mora sredstva prenakazati faktoring družbi. Faktor družna v tem primeru nima stika z dolžnikom in je odvisna izključno od plačila odstopnika. Taka vrsta faktoringa je za faktoring družbo visoko tvegana, saj obstaja nevarnost, da odstopnik prejetih sredstev ne bo prenakazal faktoring družbi, da bo ravno takrat imel blokado na računu in podobno. Faktoring družba v tem primeru preveri tako boniteto dolžnika kot odstopnika, preveri tudi plačila s strani dolžnika, ki morajo biti redna. To vrsto faktoringa, faktoring družbe odobravajo samo v primeru, da imata dolžnik in odstopnik dobro bonitetno oceno (Faktoring, d. o. o., 2016).

6.5.5 Mednarodni faktoring

Pri mednarodnem faktoringu ima odstopnik sedež v Sloveniji, dolžnik pa v drugi državi. Pri tej vrsti faktoringa je kreditno tveganje večje zaradi težje izterjave podjetij v tujini in slabšega poznavanja tujih trgov. Mednarodni faktoring se največkrat izvaja v primeru, da ima odstopnik zavarovane terjatve pri zavarovalnici in narejen prenos zavarovanja na faktoring družbo oziroma ima faktoring družba zavarovane terjatve pri zavarovalnici. Pomembna je tudi dobra bonitetna ocena dolžnika (Faktoring, d. o. o., 2016).

V primeru dvofaktorinškega sistema se vključi še faktoring družba v državi kupca, ki zanj nudi zavarovanje terjatev. V tem primeru zavarovanje terjatev pri zavarovalnici ni potrebno (Faktoring, d. o. o., 2016).

6.6 Pomen obvladovanja tveganj v podjetju

Podjetje se lahko tveganjem izogne predvsem z učinkovitim pristopom k obvladovanju tveganj. S tem se podjetje izogne negativnim posledicam, ki jim lahko ima tveganje. Učinkovito obvladovanje tveganj ima pomemben vpliv na vrednost podjetja. Neučinkovito obvladovanje tveganj lahko ima za podjetje negativne posledice, kot so nesposobnost poravnavanja tekočih obveznosti, nesolventnost ali v najslabšem primeru propad podjetja. V razvitem svetu podjetja obvladovanju tveganj posvečajo čedalje več pozornosti.

Osredotočajo se na prepoznavanje, razčlenjevanje in ocenjevanje tveganj ter izdelavo ustreznih strategij za obvladovanje tveganj (Berk, Peterlin & Ribarič, 2005, str. 13–14).

Temeljni namen obvladovanja tveganj je, da podjetje ustvarja vrednost za deležnike oziroma ustvarja vrednost za lastnike podjetja. Pri poslovanju vsakega podjetja je prisoten dejavnik negotovosti. Ta dejavnik lahko za podjetje predstavlja tveganje ali priložnosti in lahko zmanjšuje ali povečuje uspešnost organizacije. Podjetje se lahko s pomočjo učinkovitega sistema obvladovanja tveganja bolje sooča z negotovostmi in bolje izkoristi z njimi povezane priložnosti ter na ta način povečuje možnost ustvarjanja vrednosti za lastnike podjetja (Berk, Peterlin & Ribarič, 2005, str. 50–51).

Učinkovito obvladovanje tveganj pripomore k večji stabilnosti denarnih tokov podjetja ter posledično k večji stabilnosti zadržanih dobičkov. Če ima podjetje bolj gotove in stabilne zadržane dobičke, bo lahko z večjo gotovostjo usklajevalo načrtovane naložbe in bolje načrtovalo potrebne notranje vire financiranja (Berk, Peterlin & Ribarič, 2005, str. 54).

Poleg koristi pa obvladovanje tveganja za podjetje predstavlja tudi določene stroške. Podjetje mora koristiti, ki so nastale z obvladovanjem tveganj, zmanjšati za dodatne stroške, ki jih povzroči obvladovanje tveganj. Za podjetje je obvladovanje tveganj smiselno, dokler so neto koristi od obvladovanja tveganj pozitivne (Berk, Peterlin & Ribarič, 2005, str. 56).

Ne glede na to, kako dobro je načrtovana in izpopolnjena strategija obvladovanja tveganj, vseeno obstaja nevarnost, da sistem le do neke mere daje zagotovilo za učinkovito obvladovanje tveganj in da kljub temu pride do negativnega dogodka (Berk, Peterlin & Ribarič, 2005, str. 56).

6.7 Načela obvladovanja tveganj

Berk, Peterlin in Ribarič (2005, str. 55) opredeljujejo naslednja načela oziroma zakonitosti uspešnega obvladovanja tveganj:

- podjetja se morajo zavedati, da brez tveganja ni donosa. Višje donose imajo tista podjetja, ki prevzemajo tveganja, vendar je treba tveganja prevzemati premišljeno;
- tveganja morajo biti pregledana, potrebno jih je v celoti razumeti in se izogibati tistim tveganjem, ki jih ne razumemo;
- bolj kot matematični modeli so pomembne izkušnje posameznikov, ki prepoznavajo in merijo tveganja;
- vsak model za merjenje tveganja temelji na predpostavkah, ki jih je treba spremljati in preverjati njihovo ustreznost;
- pomembna je komunikacija. Podjetja, kjer zaposleni komunicirajo o tveganjih, so uspešnejša od tistih, kjer takšne komunikacije ni;
- tveganja morajo biti razpršena;

- pristop k obvladovanju tveganj mora biti dosleden. Dosleden pristop je učinkovitejši od nenehno spreminjajočega se pristopa k obvladovanju tveganj;
- osredotočiti se je treba na tista mesta, kjer je učinek obvladovanja tveganj največji;
- ugotoviti je treba pravo, tveganju prilagojeno donosnost poslovanja podjetja.

6.8 Postopek obvladovanja kreditnega tveganja v faktoring družbi

6.8.1 Pregled bonitete dolžnika in odstopnika

Pregled bonitete dolžnika in odstopnika je za faktoring družbo pomemben predvsem, kadar z dolžnikom oziroma odstopnikom sklepa novo poslovno razmerje. V začetni fazi je pomembno, da faktoring družba dobi informacijo o tem, zakaj se je odstopnik odločil za uporabo storitve faktoringa. Pri presoji sprejemljivosti posla je pomembna predvsem boniteta dolžnika. V primeru, da gre za regresni faktoring, se preveri tudi boniteta odstopnika. Preverba bonitete odstopnika je pomembna predvsem v primeru, da je boniteta dolžnika slabša (Faktoring, d. o. o., 2014)

Cilj analize bonitete dolžnika je pridobitev realne ocene o tem, ali je podjetje sposobno v doglednih rokih plačevati obveznosti. Osnova za presojo so predvsem finančni podatki podjetja – bilanca stanja in izkaz poslovnega izida. Poleg tega je treba preveriti, ali ima podjetje morda zabeležene blokade računa, izterjave, tožbe ali pa je zabeleženo kot davčni neplačnik. Pomembne so tudi ostale mehke informacije o podjetju, kot so starost podjetja, dejavnost, lastništvo, število zaposlenih, informacije, objavljene v medijih, in podobno (Faktoring, d. o. o., 2014).

Faktoring družba si pri analizi podjetij pomaga predvsem z bonitetnimi poročili, ki jih izdajo specializirane bonitetne agencije, in s spletnimi portali, ki analizirajo finančne podatke podjetij (npr. Gvin, Ajpes) (Faktoring, d. o. o., 2014).

6.8.2 Določitev limita dolžnikom in odstopnikom

Na osnovi analize finančnega stanja podjetja in ostalih mehkih informacij o podjetju faktoring družba za posameznega dolžnika določi najvišji možen znesek izpostavljenosti oziroma limit. Ta limit predstavlja najvišjo dovoljeno izpostavljenost faktoring družbe do posameznega podjetja, ko je za znesek dosežen, se financiranje ustavi. Na ta način faktoring družna omeji svojo izpostavljenost do posameznega dolžnika in se izogne prevelikim izgubam v primeru neplačila dolžnika (Faktoring, d. o. o., 2014).

6.8.3 Monitoring dolžnika in odstopnika

Factoring družna mora stalno spremljati finančno stanje dolžnika in odstopnika. Potrebno je analizirati najnovejše finančne podatke podjetja, ko so na voljo. Sprotno je treba spremljati morebitne blokade računa podjetja, izterjave, neplačane davčne obveznosti, tožne in druge morebitne negativne dogodke. Poleg tega je treba redno preverjati tudi mehke informacije in novice, objavljene v medijih. Stalno je treba preverjati izpostavljenost do posameznega dolžnika in njegove morebitne zamude (Factoring, d. o. o., 2014).

V primeru, da se pojavijo zamude dolžnika, je treba preveriti, kaj je razlog za poslabšano plačilno disciplino. Vzrok za zamude so lahko likvidnostne težave dolžnika ali reklamacije na terjatvah (Factoring, d. o. o., 2014).

V primeru poslabšanja finančnega stanja dolžnika, zamud ali drugih negativnih dogodkov factoring družna ustavi financiranje do določenega dolžnika (Factoring, d. o. o., 2014).

6.8.4 Popis odstopnika v skladu z zakonom o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma

V sistemu odkrivanja in preprečevanja pranja denarja je ključen element pregled stranke. Podjetje na osnovi pregleda stranke ugotovi in potrdi istovetnost stranke ter spozna namen transakcije oziroma naravo poslovnega razmerja. Podjetje na ta način zmanjša tveganje poslovanja z neznano stranko, ki bi poskušala izrabiti organizacijo z namenom pranja denarja in financiranja terorizma (Plausteiner, 2010)

Factoring družbe so v skladu z Zakonom o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma dolžne izvajati ukrepe za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja ter financiranje terorizma. V skladu s tem mora factoring družna izvajati določene preventivne ukrepe, s katerimi se zmanjša možnost tveganja zlorabe za pranje denarja in financiranje terorizma (Plausteiner, 2010).

6.8.5 Zavarovane terjatev z instrumenti za obvladovanje kreditnega tveganja

Factoring družba za dodatno zavarovanje pred kreditnim tveganjem uporablja regresni zahtevek, menice, fiduciarno cesijo, osebno poroštvo, poroštvo matičnega podjetja oziroma drugega povezanega podjetja, hipoteko, zastavo premičnin (zastava prevoznih sredstev, zastava zalog), prenos pravic iz zavarovanja terjatev, zavarovanje terjatev pri kreditni zavarovalnici, zastavo vrednostnih papirjev, dokumentarni akreditiv, pridržek lastninske pravice in bančno garancijo (Factoring, d. o. o., 2016).

Pri svojem poslovanju factoring družbe za zavarovanje ne smejo uporabljati izvršnice. ZPreZP-1 določa, da se izvršnica uporablja za pogodbe, ki so sklenjene med

gospodarskimi subjekti ali med gospodarskimi subjekti in javnimi organi, kadar mora ena stranka dobaviti blago ali opraviti storitev, druga stranka pa izpolniti denarno obveznost. Zakon omejuje uporabo izvršnice na trgovinske posle. Uporaba izvršnice zato ni mogoča pri menjalnih in finančnih pogodbah, pod kar spada tudi faktoring.

6.9 Postopek ocene kreditnega tveganja v družbi Faktoring, d. o. o.

Zahtevke za odobritev posameznega posla v podjetju obravnava kreditni odbor. Predloge, ki jih pripravi skrbnik (predlagatelj posla), kreditni odbor obravnava nekajkrat na teden. Predlagatelj posla mora kreditnemu odboru predložiti čim več podatkov o poslu, podjetjih, ki so vpletena (odstopniku in dolžnikih), in ostalih morebitnih okoliščinah (Faktoring, d. o. o., 2015b).

Predlagatelj posla mora preveriti naslednje podatke (Faktoring, d. o. o., 2015b):

1. finančni podatki (bilanca stanja, izkaz uspeha) za tekoče in predhodno leto poslovanja podjetja:
 - finančni podatki so pomembni za oceno kreditne sposobnosti podjetja in so eden od ključnih elementov pri odločitvi o sprejemljivosti posla,
 - faktoring družba finančne podatke pridobi neposredno od podjetja ali pa na eni od internetnih baz, ki ponujajo dostop do finančnih podatkov podjetij,
 - finančni podatki ne smejo biti starejši od pol leta, uporablja pa se nujno najnovejše podatke, ki se jih lahko pridobi;
2. preveri se morebitne blokade računov podjetja;
3. preveri se, ali je bilo podjetje morda že v prisilni poravnavi oziroma likvidaciji;
4. preveri se, ali obstajajo kakšni novejši članki o podjetju, ki bi lahko vplivali na odločitev o odobritvi posla;
5. v primeru, da so s podjetjem že poslovali, se preveri preteklo poslovanje s podjetjem (ali je redni plačnik, zamude, trenutna izpostavljenost dolžnika in odstopnika itd.);
6. preveri se narava posla: kaj je predmet prodaje, plačilni rok, obseg posla;
7. lahko se preveri tudi kupce in dobavitelje dolžnika;
8. pridobi se informacijo, ali ima dolžnik svoje terjatve zavarovane pri kreditni zavarovalnici in v kakšnem obsegu.

Vsakemu posameznemu podjetju se na osnovi kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov določi bonitetno oceno. Pri izračunu kvantitativnega dela so upoštevani finančni podatki podjetja (bilanca stanja in izkaz poslovnega izida). Iz finančnih podatkov so izračunani določeni finančni kazalniki, ki so v pomoč pri oceni kreditne sposobnosti podjetja. Ocena posameznih kazalnikov se razlikuje glede na dejavnost podjetja. Poleg indeksa finančne bonitete je za oceno bonitete pomemben tudi indeks, izveden iz kvalitativnih dejavnikov. Med temi dejavniki so upoštevani kakovost managementa, ocena dejavnosti, tržni položaj,

odnos in pomen komitenta za faktoring družbo ter subjektivna ocena finančnega položaja, podana s strani analitika (Faktoring, d. o. o., 2015b).

Na osnovi objektivnih in subjektivnih informacij predlagatelj posla predloži kreditnemu odboru zahtevke za limit, na katerem so vpisani podatki o limitu financiranja, morebitnem limitu zavarovanja (pri kreditni zavarovalnici), proviziji, obrestni meri, dodatnih garancijah, plačilnem roku in stroških odstopa. Kreditni odbor se nato odloči za odobritev, delno odobritev oziroma zavrnitev posla (Faktoring, d. o. o., 2015b).

6.10 Analiza portfelja družbe Faktoring, d. o. o.

Analiza portfelja dolžnikov in odstopnikov podjetja je pomembna, saj lahko sestava portfelja in njegove značilnosti pomembno vplivajo na kreditno tveganje podjetja.

V analizo so vključeni podatki vseh dolžnikov in odstopnikov podjetja Faktoring, d. o. o. V analizo je skupno vključenih 255 dolžnikov in 390 odstopnikov. Podatki so zbrani na dan 3. 7. 2018.

Podjetje Faktoring, d. o. o., dela faktoring z regresno pravico, dobaviteljski faktoring in tihi faktoring. Faktoringa brez regresne pravice in mednarodnega faktoringa nimajo v portfelju. Glede na vrste faktoringa, ki jih podjetje opravlja, so za oceno kreditnega tveganja portfelja pomembni podatki vseh dolžnikov in odstopnikov.

Podatke sem analizirala s pomočjo spletnega portala Gvin.com in orodja za analizo finančnih podatkov Portfolio intelligence.

6.10.1 Bonitetna ocena

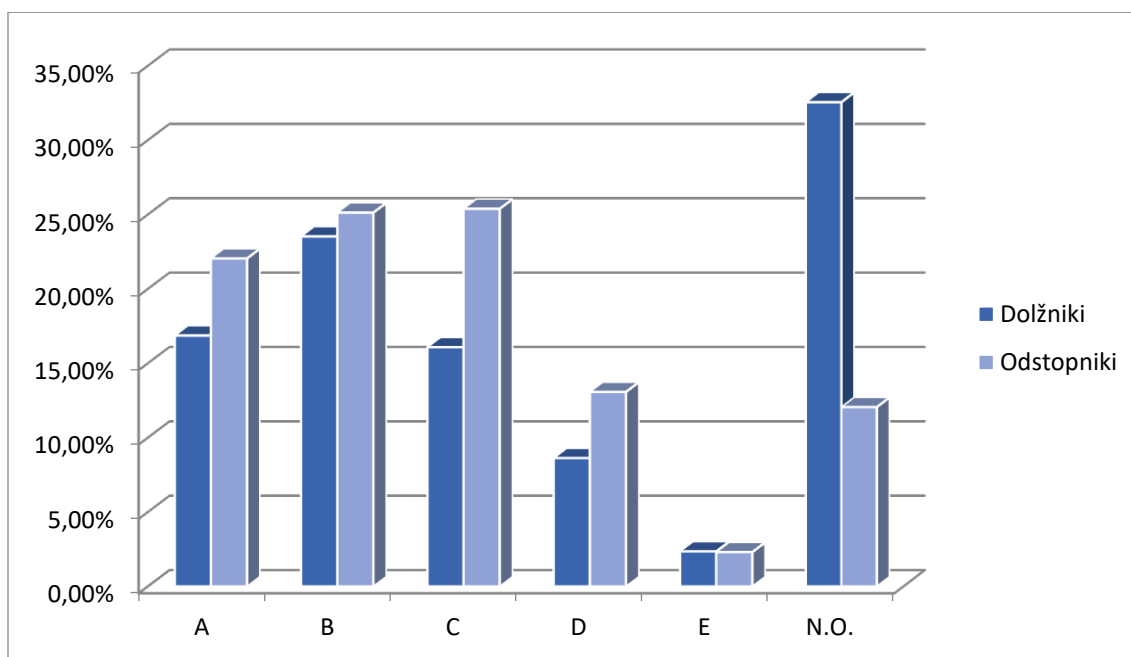
Bonitetna ocena se izračunava enkrat letno in prikazuje poslovanje podjetja v preteklem letu. Bonitetne ocene so označene s črkami od A do E. A prikazuje najboljši bonitetni razred, E pa najslabšega. Za nekatera podjetja bonitetne ocene ni mogoče izračunati in so označena z oznako N.O. (ni ocene). Razlog, da se bonitetne ocene ne da izračunati, so lahko neustrezne vrednosti pri določenih finančnih postavkah podjetja ali manjkajoči finančni podatki (Bisnode d.o.o., 2018a).

Bonitetne ocene so določene s pomočjo razvrščanja podjetij znotraj posameznih primerjalnih skupin. Podjetja so razvrščena v skupine glede na velikost sredstev podjetja in glede na velikost celotnih prihodkov podjetja. S pomočjo razvrščanja podjetij v skupine se lahko med sabo primerja bolj primerljiva podjetja. Lahko se primerja na primer mala podjetja z malimi, velika z velikimi in podobno (Bisnode d.o.o., 2018a).

Bonitetna ocena se določa tudi s pomočjo finančnih kazalnikov likvidnosti in uspešnosti podjetja. Kazalniki posameznega podjetja se nato primerjajo s kazalniki ostalih podjetij znotraj pripadajoče skupine (Bisnode, d. o. o., 2018a).

Na sliki 5 je prikazana razvrstitev bonitetnih ocen vseh dolžnikov in vseh odstopnikov družbe Faktoring, d. o. o.

Slika 3: Bonitetna ocena

Vir: Bisnode, d. o. o. (2018b).

Bonitetne ocene dolžnikov pomembno vplivajo na kreditno tveganje družbe Faktoring, d. o. o., Za družbo je pomembno, da ima v svojem portfelju čim manj dolžnikov s slabo bonitetno oceno, saj so ti dolžniki bolj tvegani. Verjetnost neplačila pri dolžnikih s slabo bonitetno oceno je večja.

Iz slike 5 je razvidno, da ima družba veliko dolžnikov z bonitetno oceno B, sledijo dolžniki z bonitetno oceno A, nekoliko manj je dolžnikov z bonitetno oceno C. Dolžniki z bonitetno oceno E predstavljajo majhen delež celotnega portfelja družbe. Po številu izstopajo dolžniki, ki nimajo določene bonitetne ocene, teh je v portfelju največ. Razlog, da ti dolžniki nimajo določene bonitetne ocene, je lahko v tem, da imajo preveč manjkajočih finančnih podatkov ali neustrezne vrednosti pri določenih finančnih postavkah. Za te dolžnike se ne da natančno določiti tveganja. Med dolžniki z bonitetno oceno N.O. je tudi precej občin in javnih kupcev (šole, bolnišnice, ministrstva in podobno), ki pa za družbo predstavljajo majhno tveganje. Uravnotežena povprečna bonitetna ocena celotnega portfelja dolžnikov je B.

Na sliki 5 je poleg razvrstitve bonitetnih ocen dolžnikov prikazana tudi razvrstitev bonitetnih ocen odstopnikov. Bonitetna ocena je pomembna predvsem v primeru regresnega faktoringa, ko odstopnik nastopa kot regresni zavezanec. Pri regresnem faktoringu mora odstopnik v primeru neplačila dolžnika povrniti sredstva faktoring družbi. Dobra bonitetna ocena odstopnika je še posebej pomembna v primeru, da je finančno stanje dolžnika slabše.

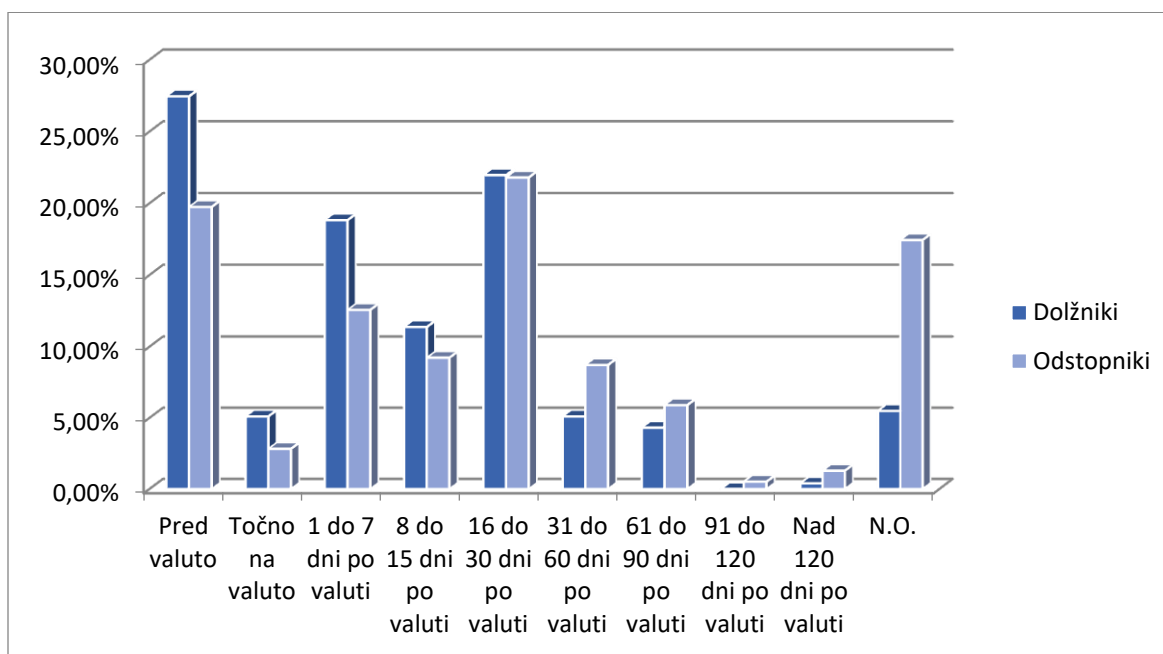
Družba Faktoring, d. o. o., ima največ odstopnikov z bonitetno oceno C, sledijo odstopniki z bonitetno oceno B in nato z A. Odstopnikov z najslabšo bonitetno oceno E je prav tako kot dolžnikov malo. Precej manjši delež kot pri dolžnikih pa predstavljajo odstopniki brez bonitetne ocene. Podjetje lahko zato bolj natančno določi kreditno tveganje vseh svojih odstopnikov. Uravnotežena povprečna bonitetna ocena celotnega portfelja odstopnikov je C.

6.10.2 Plačilni indeks

Plačilni indeks pove, v kolikšnem času podjetje v povprečju poravnava svoje račune. Plačilni indeks na portalu Bisnode izračunavajo na osnovi prejetih računov njihovih poslovnih partnerjev. Plačilni indeks zato običajno ne zajema vseh računov, ampak samo račune, ki so jim dostopni. Za izračun plačilnega indeksa se uporablja tehtani način izračuna, kar pomeni, da so zamude tehtane z zneski. Najboljši plačilni indeks imajo tista podjetja, ki plačujejo pred valuto računa, najslabšega pa tista, ki plačujejo na 120 dni po valuti. Za podjetja, za katera nimajo podatkov o plačilnih izkušnjah, plačilni indeks ni izračunan in je označen z oznako N.O. (Bisnode, d. o. o., 2018c).

Dober plačilni indeks ne pomeni nujno dobre plačilne discipline podjetja. Pri podjetjih, ki imajo dober plačilni indeks in so v slabem finančnem stanju ali imajo blokirane račune, lahko dober plačilni indeks pomeni, da so s strani dobaviteljev prisiljena v avansno plačevanje zaradi strožjih plačilnih pogojev. Dober plačilni indeks imajo lahko tudi podjetja, ki za predčasno plačilo dobijo dodatne popuste (Bisnode, d. o. o., 2018c).

Slika 4: Plačilni indeksi

Vir: Bisnode, d. o. o. (2018b).

Na sliki 6 so prikazani plačilni indeksi vseh dolžnikov in odstopnikov družbe Faktoring, d. o. o. Dober plačilni indeks podjetij v portfelju je zelo pomemben pri obvladovanju kreditnega tveganja podjetja. Pri podjetjih z dobrim plačilnim indeksom je verjetnost neplačila manjša.

Največji delež dolžnikov družbe Faktoring, d. o. o., plačuje pred valuto računa. Po deležu nato sledijo podjetja, ki plačujejo z zamudo od 16 do 30 dni, nekoliko manj je podjetij, ki plačujejo malo po valuti, in sicer od 1 do 7 dni. Delež podjetij, ki plačujejo točno na valuto, je manjši od 5 %. Z zamudo od 91 do 120 dni ne plačuje nobeno podjetje, z zamudo nad 120 dni pa plačuje le eno podjetje. Plačilni indeksi dolžnikov v portfelju družbe Faktoring, d. o. o., so torej dokaj dobri, saj z zamudo, višjo od 90 dni, plačuje zelo malo podjetij. Uravnotežena povprečna ocena plačilnega indeksa dolžnikov je plačilo od 8 do 15 dni po valuti.

Plačilni indeks odstopnika je prav tako kot bonitetna ocena pomemben predvsem v primeru regresnega faktoringa in je posebej pomemben v primeru slabšega finančnega stanja dolžnika.

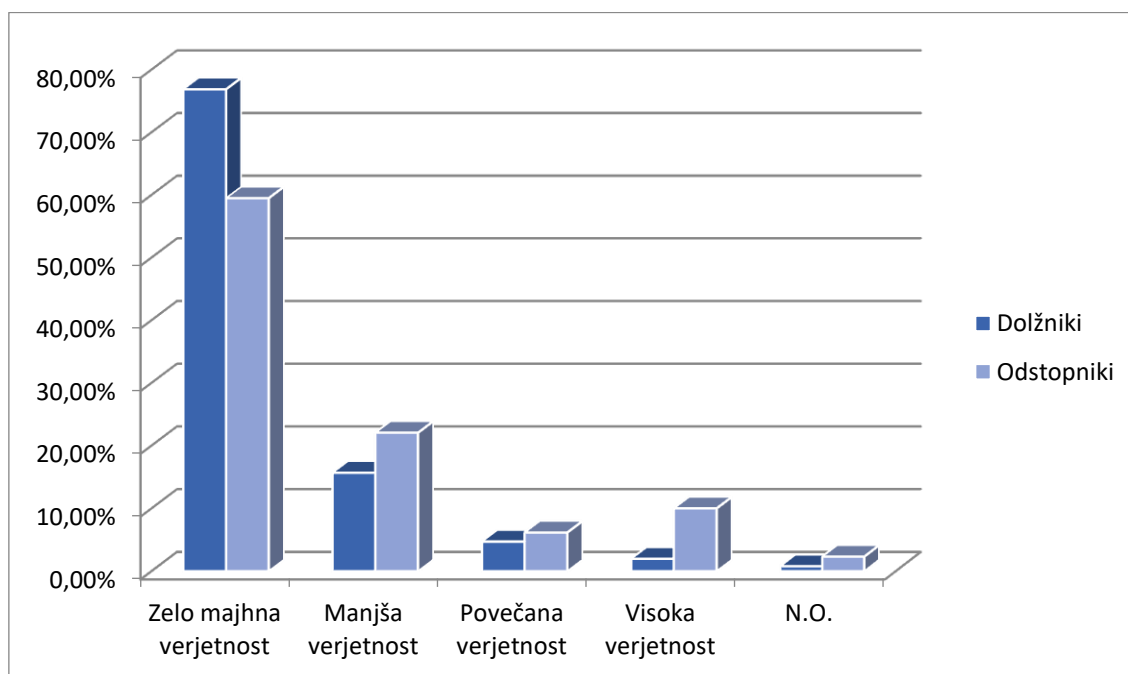
Največ odstopnikov družbe Faktoring, d. o. o., plačuje od 16 do 30 dni po valuti, sledijo jim odstopniki, ki plačujejo pred valuto. Prav tako kot pri dolžnikih je tudi pri odstopnikih malo tistih, ki plačujejo z zamudo nad 90 dni. Odstopnikov je sicer nekoliko več kot dolžnikov, in sicer z zamudo od 91 do 120 dni plačujejo trije odstopniki, z zamudo nad 120 dni pa štirje odstopniki. Precej je tudi odstopnikov, za katere ni mogoče izračunati

plačilnega indeksa. V povprečju je plačilni indeks odstopnikov nekoliko slabši kot plačilni indeks dolžnikov, in sicer odstopniku v povprečju plačujejo od 16 do 30 dni po valuti.

6.10.3 Dinamična ocena

Dinamična ocena nam pove, kakšna je verjetnost blokade podjetja v prihodnje. Lahko se spreminja dnevno, saj pri izračunu upošteva pretekle spremembe v podjetju in tekoče, vsakodnevne spremembe. Dinamična ocena je izračunana za vsa aktivna podjetja, ki imajo vsaj en tekoči račun in niso v insolvenčnem postopku. Dinamična ocena je izračunana na osnovi finančnih podatkov podjetja, njegove dejavnosti in lokacije, profila podjetja, morebitnih tožb in blokad ter plačilnega indeksa. Vsi ti dejavniki pomembno vplivajo na finančno stanje podjetja in njegovo uspešnost. Dinamične ocene so razvrščene v štiri razrede od zelo majhne verjetnosti blokade do visoke verjetnosti blokade podjetja. Podjetja, ki imajo dinamično oceno povečana verjetnost in visoka verjetnost, so večinoma podjetja, ki so imela v preteklosti blokirane račune. Blokade so namreč v veliki meri povezane z blokadami preteklih let. Z najboljšo oceno zelo majhna verjetnost blokade ne morejo biti ocenjena podjetja, ki imajo negativen kapital, podjetja, ki so novoustanovljena (mlajša od dve leti), in podjetja s pravno obliko samostojni podjetnik, gospodarska družba ali zadruga, za katero ni na voljo vsaj enih finančnih podatkov za zadnji dve leti (Bisnode, d. o. o., 2018a). Dinamična ocena za družbo Faktoring, d. o. o., je izračunana na dan 3. 7. 2018.

Slika 5: Dinamična ocena

Vir: Bisnode, d. o. o. (2018b).

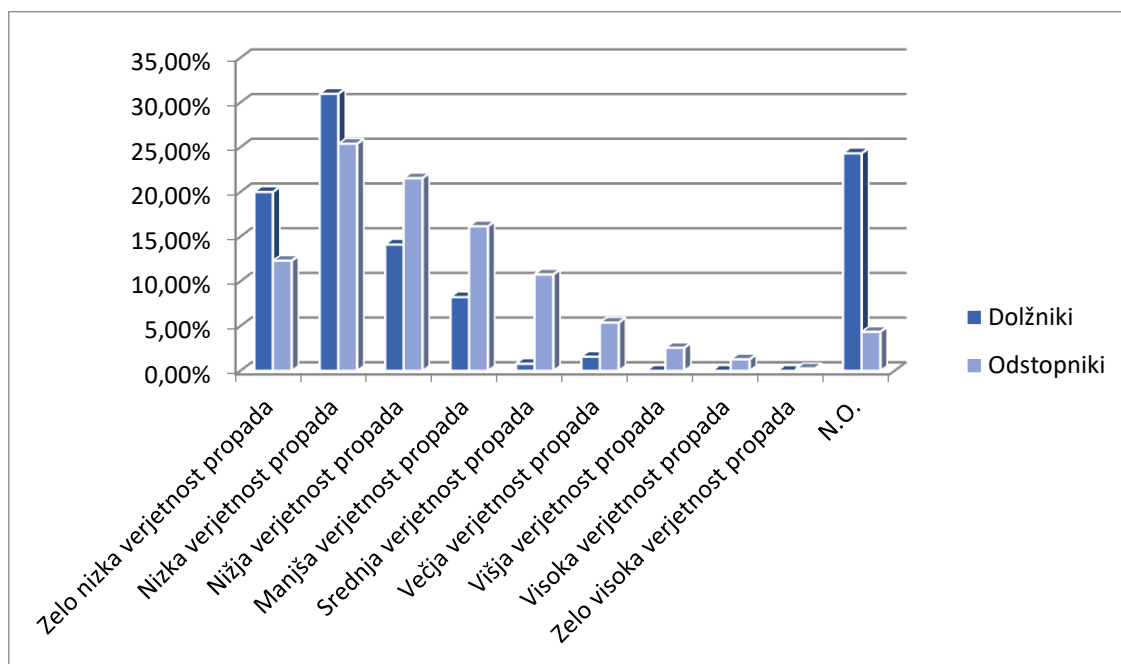
Dinamična ocena je pomembna pri obvladovanju kreditnega tveganja, saj pri podjetjih, ki imajo blokade računa, obstaja velika verjetnost, da ne bodo izpolnila svojih finančnih

obveznosti. Velik del dolžnikov družbe Faktoring, d. o. o., je ocenjen z oceno zelo majhna verjetnost blokade. Sledijo dolžniki z manjšo verjetnostjo blokade in nato dolžniki s povprečno verjetnostjo. Družba ima v portfelju malo dolžnikov, ocenjenih z najslabšo dinamično oceno. Uravnotežena povprečna dinamična ocena dolžnikov je zelo majhna verjetnost blokade. Prav tako kot pri dolžnikih je tudi večina odstopnikov označena z dinamično oceno zelo majhna verjetnost blokade, vendar je pri odstopnikih ta delež nekoliko manjši. Sledijo dolžniki z manjšo verjetnostjo blokade. Z visoko verjetnostjo blokade je označenih nekoliko več odstopnikov kot dolžnikov. Povprečno imajo odstopniki v portfelju manjšo verjetnost blokade. Razlog za slabšo dinamično oceno pri odstopnikih je lahko v tem, da podjetje v primeru, da je dolžnik v dobrem finančnem stanju, polaga manj pozornosti na dinamično oceno odstopnika.

6.10.4 Verjetnost propada

Verjetnost propada nam pove, kolikšna je verjetnost, da podjetje propade v naslednjih 12 mesecih. Kot propad podjetja je upoštevan stečaj, prisilna poravnava, likvidacija ali izbris podjetja. Pri izračunu se upoštevajo 4 segmenti podatkov, in sicer finančni podatki podjetja, demografski podatki, plačilne navade podjetja in javno dostopni podatki o blokadah računa, tožbah in podobno (Bisnode, d. o. o., 2018d). Ocene se gibljejo od zelo nizke verjetnosti propada do zelo visoke verjetnosti propada. Z oznako N.O. (ni ocene) so označena podjetja, za katera verjetnosti propada ni mogoče izračunati.

Slika 6: Verjetnost propada

Vir: Bisnode, d. o. o. (2018b).

Za družbo je pomembno, da spremlja verjetnost propada podjetij v svojem portfelju, saj lahko velik delež podjetij, ki imajo visoko verjetnost propada, resno ogrozi njeno poslovanje.

Največji delež dolžnikov družbe Faktoring, d. o. o., ima nizko verjetnost propada. Sledijo jim dolžniki, za katere verjetnosti propada ni mogoče izračunati. Velik delež teh podjetij za družbo Faktoring, d. o. o., predstavlja precejšnjo negotovost, samo za ta podjetja ne morejo ustrezno predvideti, ali je verjetnost propada velika. Z oznako N.O. je sicer v portfelju označenih precej občin in javnih podjetij, ki zmanjšujejo tveganje portfelja. Sledijo podjetja z zelo nizko verjetnostjo propada. Podjetja z večjo verjetnostjo propada predstavljajo manjši delež portfelja. Podjetij z višjo verjetnostjo propada, visoko verjetnostjo propada in zelo visoko verjetnostjo propada pa družba v portfelju nima. Uravnotežena povprečna ocena verjetnosti propada dolžnikov je nizka verjetnost propada.

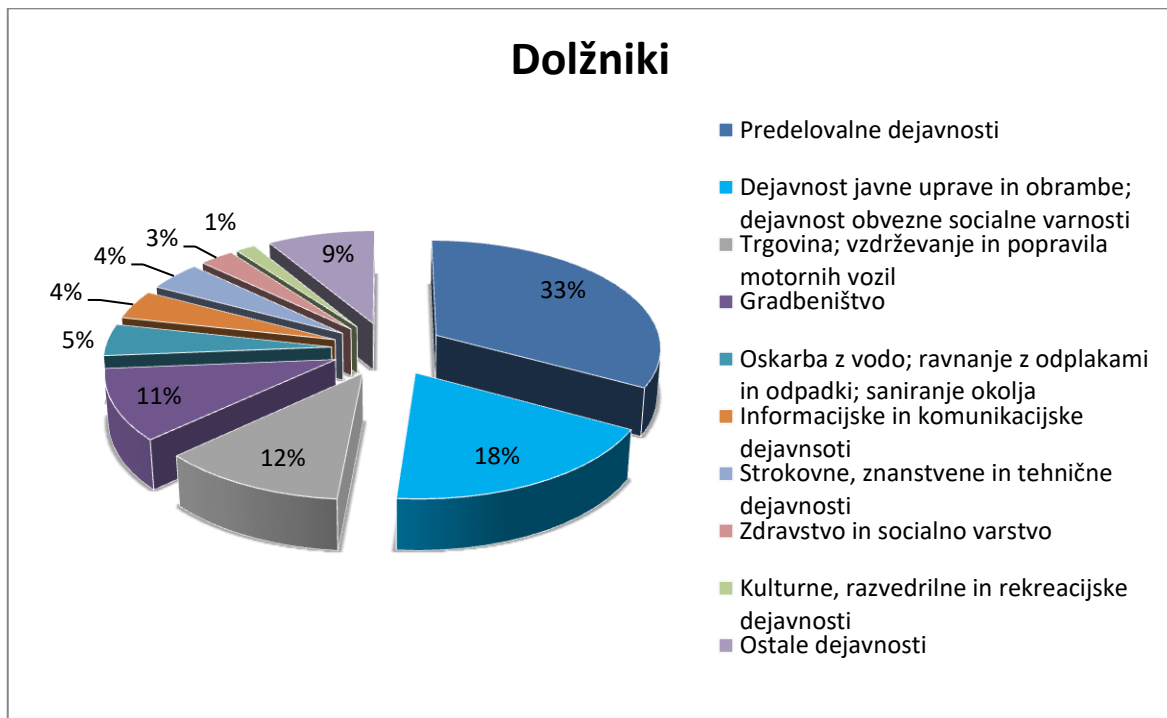
Prav tako kot dolžnikov je tudi največ odstopnikov z oceno nizka verjetnost propada. Sledijo odstopniki z nižjo verjetnostjo propada. Med odstopniki je v portfelju tudi nekaj podjetij z največjimi verjetnostmi propada, to so višja verjetnost propada, visoka verjetnost propada in zelo visoka verjetnost propada. Manj kot pri dolžnikih je odstopnikov, za katere verjetnosti propada ni mogoče izračunati, kar pomeni, da je mogoče bolj natančno določiti verjetnost propada celotnega portfelja odstopnikov. Uravnotežena povprečna ocena verjetnosti propada odstopnikov je nižja verjetnost propada.

6.10.5 Gospodarska dejavnost

Kreditno tveganje se lahko razlikuje med posameznimi gospodarskimi panogami. Kreditno tveganje v posamezni panogi se lahko poveča, ko so podjetja, ki poslujejo v tej panogi, močno prizadeta zaradi stanja v panogi (Eichmeier & Oplotnik, 2013, str. 8).

Za družbo Faktoring, d. o. o., je pomembno, da nima prevelike izpostavljenost v eni gospodarski panogi. Za zmanjšanje kreditnega tveganja mora biti portfelj dolžnikov in odstopnikov razpršen med več različnih gospodarskih panog.

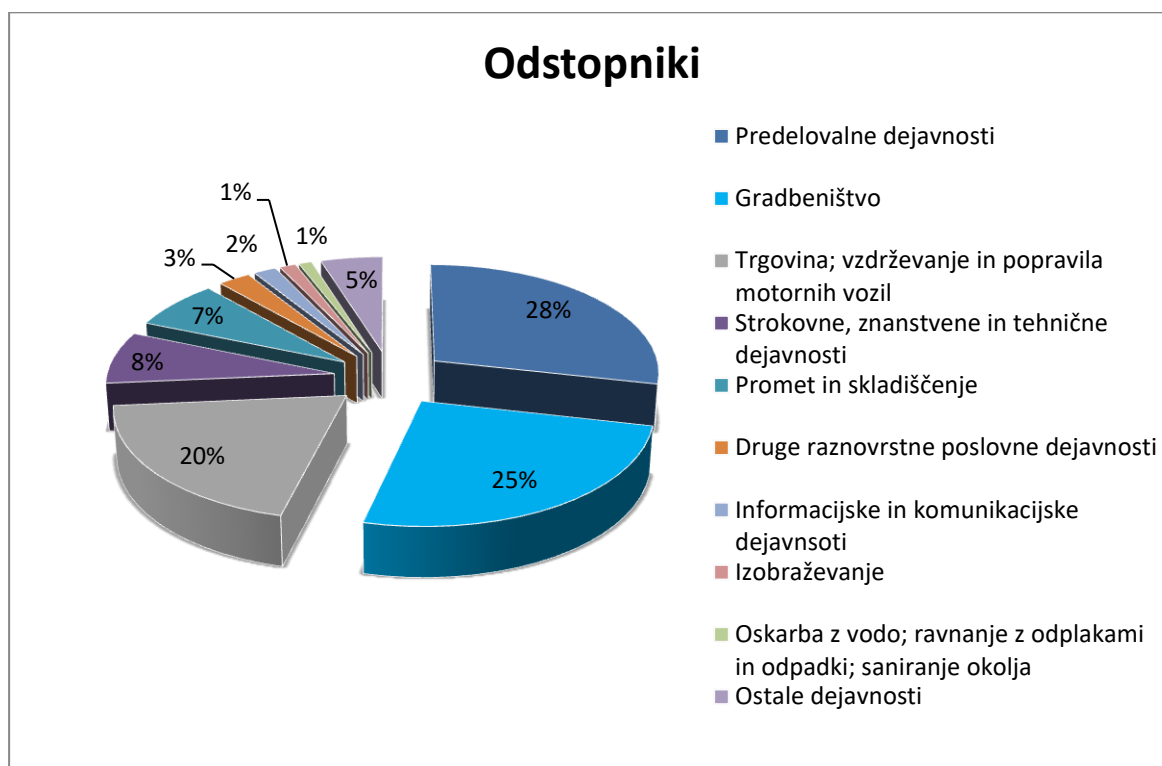
Slika 7: Gospodarska dejavnost dolžnikov

Vir: Bisnode, d. o. o. (2018b).

Največ dolžnikov družbe Faktoring, d. o. o., je iz predelovalne dejavnosti. Sledijo dolžniki iz dejavnosti javne uprave in obrambe ter obvezne socialne varnosti in dejavnosti trgovine; vzdrževanje in popravila motornih vozil in gradbeništva. Kljub temu da je precejšen delež dolžnikov skoncentriran v predelovalni dejavnosti, je portfelj dolžnikov dokaj dobro razpršen med različne gospodarske dejavnosti.

Slika 8: Gospodarska dejavnost odstopnikov

Vir: *Bisnode, d. o. o. (2018b)*.

Prav tako kot dolžnikov je tudi največ odstopnikov iz predelovalne dejavnosti. Sledijo odstopniki iz dejavnosti gradbeništvo in trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil. Dejavnosti odstopnikov v portfelju se precej razlikujejo od dejavnosti dolžnikov, prav tako lahko pri odstopnikih opazimo nekaj dejavnosti, ki jih pri dolžnikih ni in obratno.

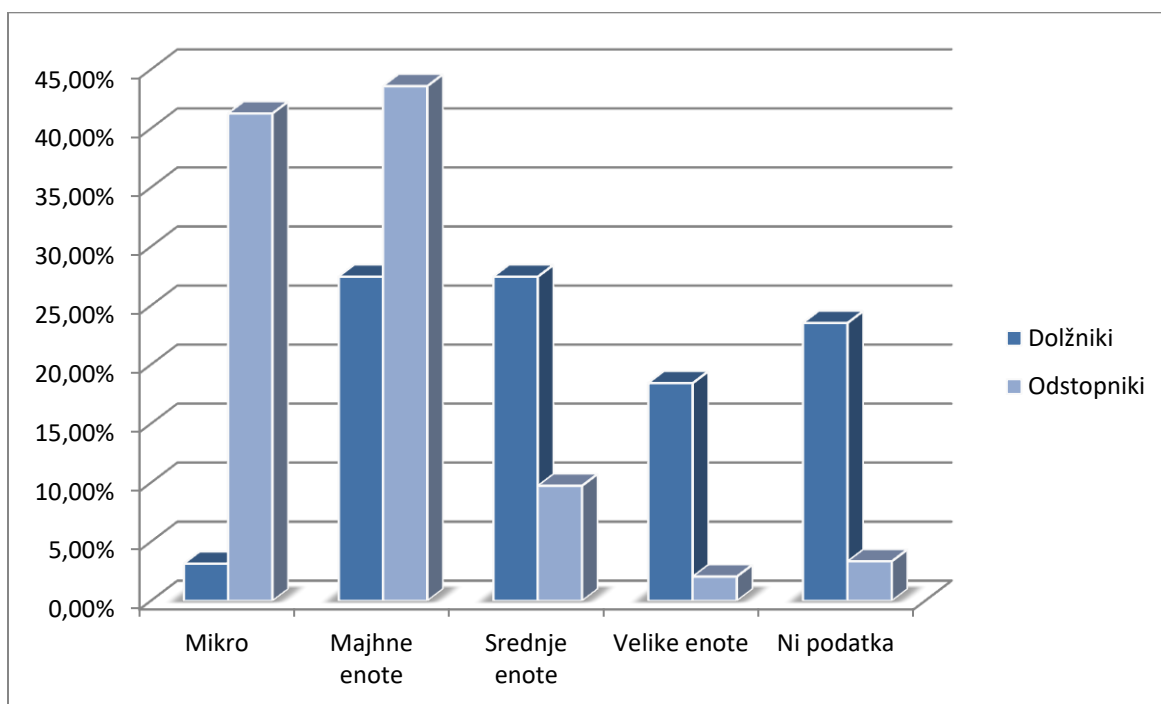
Portfelj odstopnikov je nekoliko manj razpršen kot portfelj dolžnikov. Precejšen delež odstopnikov je namreč skoncentriran v 3 dejavnostih, in sicer predelovalni dejavnosti, gradbeništvo in trgovini, vzdrževanju in popravilih motornih vozil.

6.10.6 Velikost podjetja

Podjetja se glede na povprečno število delavcev v poslovnem letu, čiste prihodke od prodaje in vrednost aktive delijo na mikro, majhne, srednje in velike družbe. Velikost podjetja se določi na bilančni presečni dan letne bilance stanja (Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Ur. l. RS, št. 65/2009).

Običajno velja, da imajo večja podjetja manjšo verjetnost stečaja oziroma manjše kreditno tveganje kot manjša podjetja. Z upoštevanjem finančnega stanja podjetja sicer velikost izgubi pomembnost. Večja podjetja pa se ne izkažejo vedno kot manj tvegana, saj so ob izbruhu gospodarske krize v Sloveniji v stečaj prešla večinoma večja podjetja, predvsem iz gradbene dejavnosti (Trefalt & Jegrič, 2014, str. 31).

Slika 9: Velikost podjetja

Vir: Bisnode, d. o. o. (2018b).

Za družbo Faktoring, d. o. o., je pomembno, da v svojem portfelju med dolžniki nima preveč mikro in majhnih podjetij, saj ta običajno za podjetje predstavljajo večje kreditno tveganje. Prav tako je pomembno, da družba med dolžniki nima le majhnega števila večjih podjetij, saj je tako odvisnost od enega podjetja velika in lahko propad oziroma neplačilo enega podjetja v takem portfelju resno ogrozi poslovanje podjetja.

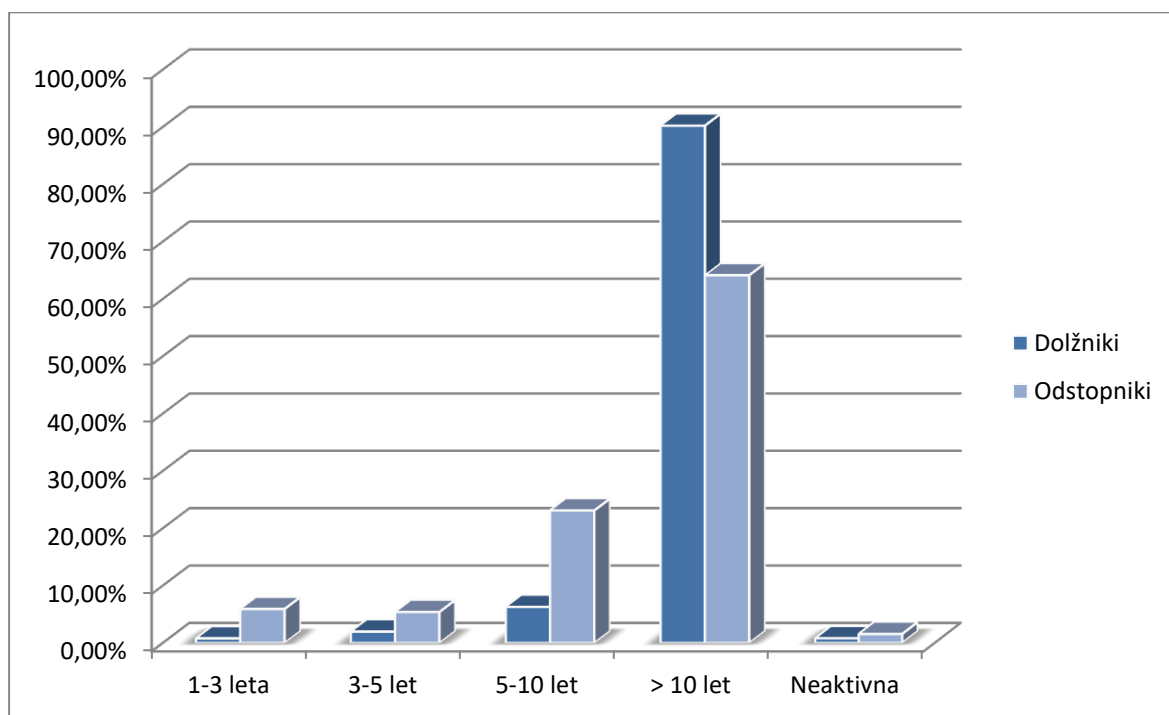
Med dolžniki prevladujejo majhna in srednje velika podjetja, sledijo jim velika podjetja, najmanjši delež pa je v portfelju mikropodjetij. Precej velik delež v portfelju predstavljajo tudi podjetja, za katera velikosti ni mogoče določiti.

Med odstopniki je največ majhnih in mikropodjetij, srednje velika in velika podjetja predstavljajo manjši delež v družbi. Razlog za tako velik delež odstopnikov med majhnimi in mikro podjetji je v tem, da se družba Faktoring, d. o. o., pri prodaji svojih produktov osredotoča predvsem na manjša podjetja.

6.10.7 Starost podjetja

Za oceno kreditnega tveganja podjetja je pomembna tudi njegova starost. Mlajša podjetja so običajno bolj tvegana kot starejša, saj so manj pregledna ter imajo manj premoženja, primerne za zastavo. Mlajša podjetja se pogosto soočajo tudi z likvidnostnimi omejitvami za investicije. Takšna podjetja ne zbirajo kapitala prek borznega trga, prav tako pa je za njih težja pridobitev kredita pri banki (Trefalt & Jegrič, 2014, str. 30).

Slika 10: Starost podjetja

Vir: Bisnode, d. o. o. (2018b).

Za družbo Faktoring, d. o. o., je pomembno, da v svojem portfelju med dolžniki nima preveč mladih podjetij, ki so komaj začela s svojim poslovanjem, saj je uspeh teh podjetij negotov, zato je kreditno tveganje večje. Prav tako je težje oceniti njihovo finančno stanje, saj še nimajo na voljo dovolj finančnih podatkov za analizo.

Med dolžniki družbe Faktoring, d. o. o., izrazito prevladujejo podjetja, starejša od 10 let. Sledijo podjetja s starostjo med 5 in 10 let. Družba ima v svojem portfelju malo dolžnikov, mlajših od 5 let. Glede na visok delež starejših podjetij je mogoče sklepati, da družba Faktoring, d. o. o., pri oceni kreditnega tveganja daje precejšnjo pozornost starosti podjetja.

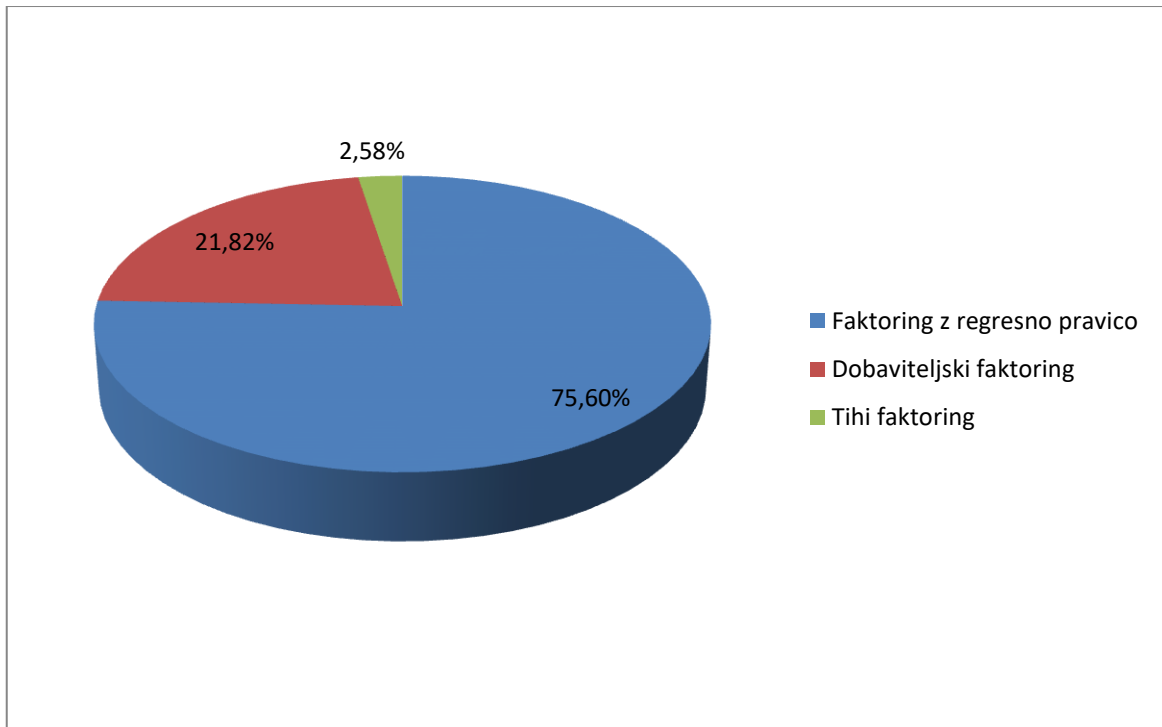
Med odstopniki prav tako prevladujejo podjetja, starejša od 10 let, delež je sicer nekoliko manjši kot pri dolžnikih. Sledijo podjetja s starostjo med 5 in 10 let. Manj je podjetij, mlajših od 5 let, ta delež je sicer nekoliko večji kot pri dolžnikih.

Na osnovi analize portfelja družbe Faktoring, d. o. o., lahko ugotovimo, da v družbi posvečajo precej pozornosti obvladovanju kreditnega tveganja, saj je v proučevanih kategorijah (bonitetna ocena, dinamična ocena, verjetnost propada in plačilni indeks) malo podjetij z visoko stopnjo kreditnega tveganja. Družba ima portfelj precej razpršen med različne gospodarske dejavnosti. Pozorna pa je tudi na to, da med dolžniki nima prevelikega števila mikropodjetij in da ima v portfelju med dolžniki več starejših, zrelih podjetij.

6.10.8 Razdelitev portfelja glede na vrsto faktoringa

Podjetje Faktoring, d. o. o., ima v svojem portfelju faktoring z regresno pravico, dobaviteljski faktoring in tihi faktoring. Mednarodnega faktoringa in faktoringa brez regresne pravice podjetje ne dela.

Slika 11: Razdelitev portfelja glede na vrsto faktoringa

Vir: Bismode, d. o. o. (2018b).

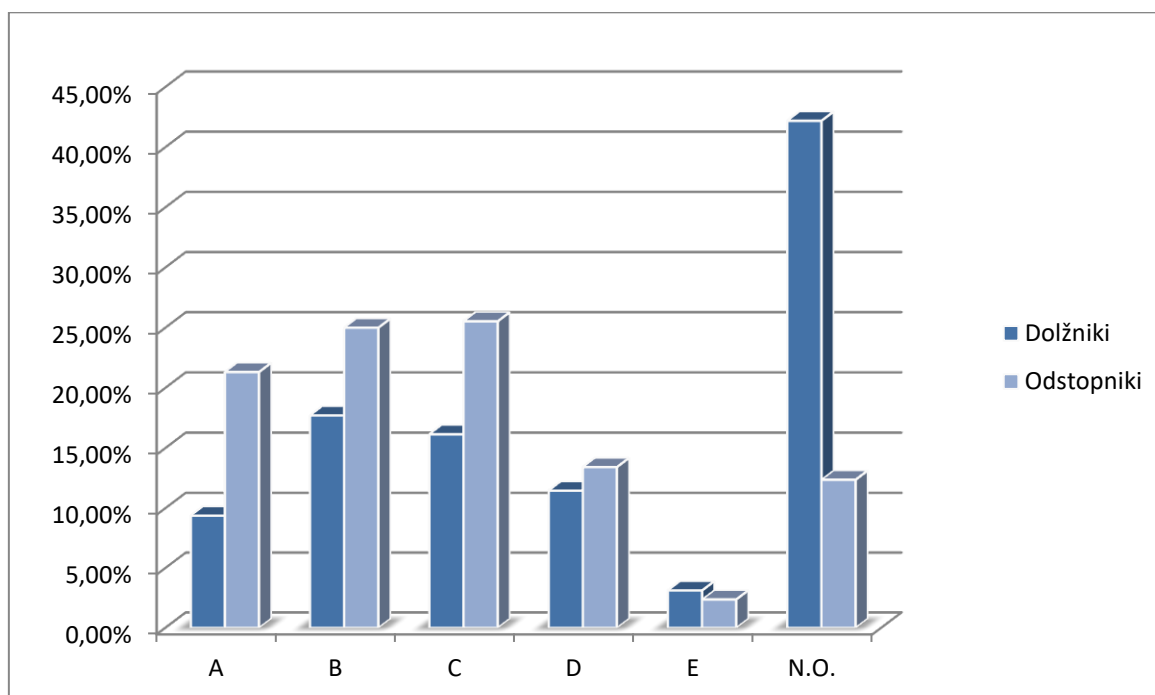
Na sliki 13 je prikazana sestava portfelja družbe Faktoring, d. o. o., glede na posamezno vrsto faktoringa, ki ga podjetje opravlja. Podjetje dela največ faktoringa z regresno pravico, ki predstavlja kar 75,60 % v portfelju. Sledi dobaviteljski faktoring, tihega faktoringa je manjši delež.

6.10.8.1 Faktoring z regresno pravico

Pri faktoringu z regresno pravico sta za oceno kreditnega tveganja pomembni tako bonitetna ocena dolžnika kot odstopnika. V primeru, da faktoring družba ne prejme plačila od dolžnika, lahko po preteku določenega roka od zapadlosti zahteva plačilo od odstopnika. Boniteta odstopnika je še posebej pomembna v primeru, da je boniteta dolžnika slabša. Faktoring z regresno pravico je manj tvegan od drugih vrst faktoringa (Faktoring, d. o. o., 2016).

Podjetje Faktoring, d. o. o., faktoring z regresno pravico opravlja s 380 odstopniki in 192 dolžniki.

Slika 12: Faktoring z regresno pravico – bonitetne ocene

Vir: *Bisnode, d. o. o. (2018b)*.

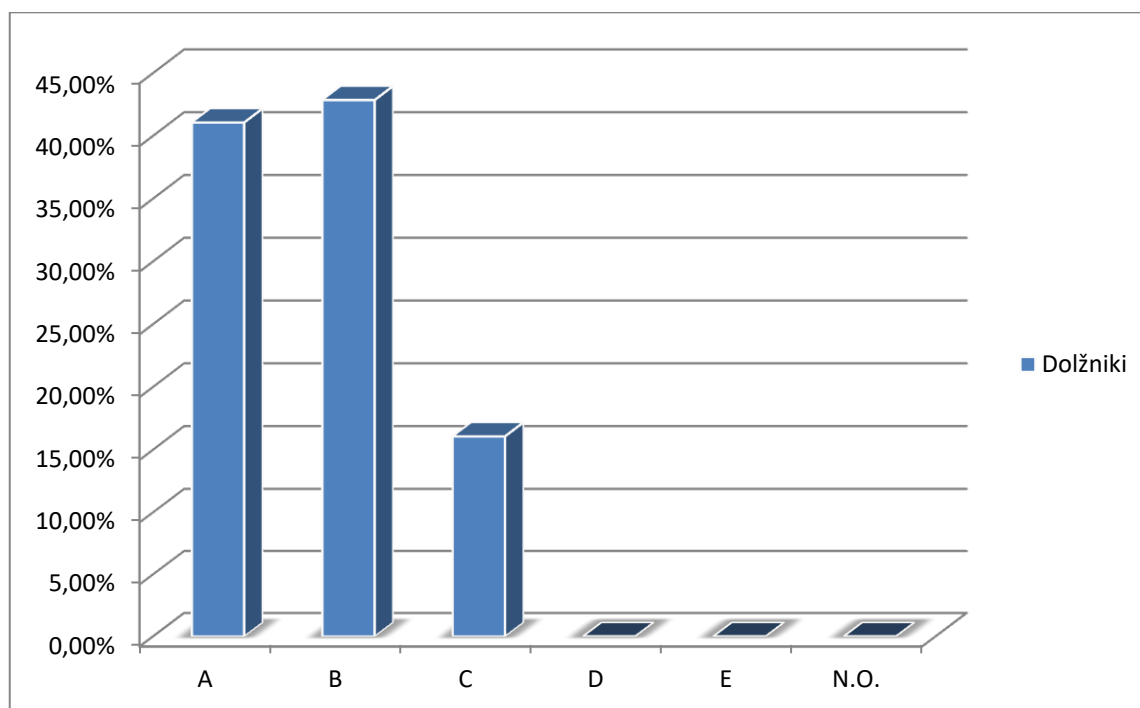
Na sliki 14 je prikazana razdelitev dolžnikov in odstopnikov, s katerimi faktoring družba opravlja faktoring z regresno pravico, glede na bonitetne ocene podjetij. Med dolžniki prevladujejo podjetja, za katera ni ocene, to so večinoma občine in javlja podjetja, za katera ni na voljo dovolj podatkov za določitev ratinga. Sledijo dolžniki z bonitetnima ocenama B in C. Med odstopniki prevladujejo podjetja z bonitetnima ocenama B in C, sledijo podjetja z bonitetno oceno A. Podjetij z najslabšimi bonitetnimi ocenami D in E je tako med dolžniki kot odstopniki manjši delež.

6.10.8.2 Dobaviteljski faktoring

Pri dobaviteljskem faktoringu je dolžnik samo eden, zato je kreditno tveganje večje. Faktoring družna plačuje obveznost dobaviteljem podjetja na rok zapadlosti, dolžnik pa se lahko s faktoring družbo dogovori za nekoliko daljši rok plačila (Faktoring, d. o. o., 2016).

Dobaviteljski faktoring podjetje opravlja s 56 dolžniki.

Slika 13: Dobaviteljski faktoring – bonitetne ocene

Vir: Bisnode, d. o. o. (2018b).

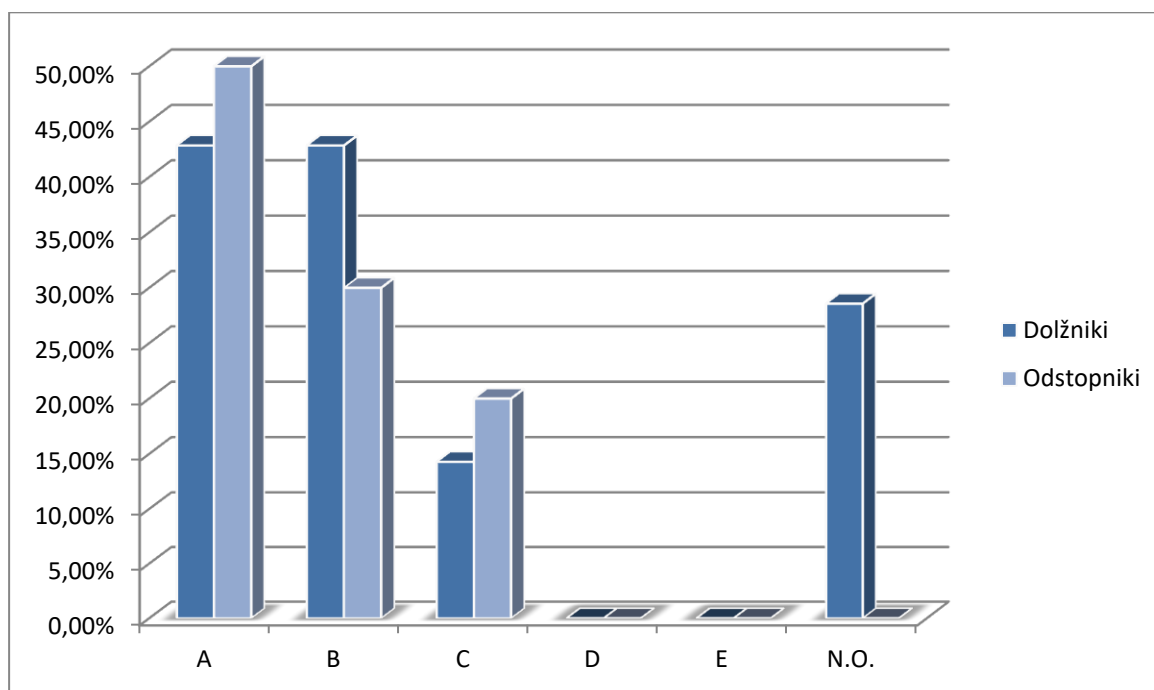
Na sliki 15 je prikazana razdelitev podjetij, s katerimi faktoring družba opravlja dobaviteljski faktoring, glede na bonitetno oceno podjetij. Ker je pri dobaviteljskem faktoringu dolžnik samo eden, je pomembno, da ima dobro bonitetno oceno. Iz slike 15 je razvidno, da družba Faktoring, d. o. o., dobaviteljski faktoring odobrava le podjetjem z boljšo bonitetno oceno. Prevladujejo podjetja z bonitetnima ocenama A in B, podjetij z najslabšima bonitetnima ocenama D in E pri dobaviteljskem faktoringu ni v portfelju.

6.10.8.3 Tihi faktoring

Pri tihem faktoringu dolžnik ni obveščen o prenosu terjatev na faktoring družbo. Ob zapadlosti poravna obveznost na odstopnikov račun, ta pa sredstva prenakaže faktoring družbi. To vrsto faktoringa podjetje Faktoring, d. o. o., običajno odobrava v primeru, da imata dolžnik in odstopnik dobro bonitetno oceno (Faktoring, d. o. o., 2016).

Tihega faktoringa ima podjetje v portfelju malo. V tihi faktoring je vključenih 7 dolžnikov in 10 odstopnikov.

Slika 14: Tihi faktoring – bonitetne ocene

Vir: *Bisnode, d. o. o. (2018b)*.

Pri tihem faktoringu prevladujejo dolžniki in odstopniki z dobrima bonitetnima ocenama A in B. Dolžnikov in odstopnikov z najslabšima bonitetnima ocenama D in E ni v portfelju. V kategorijo brez ocene so zajete občine.

6.10.9 Zamude plačil

Podjetje Faktoring, d. o. o., redno spremlja zamude dolžnikov. Na dan 3. 7. 2018 je imelo podjetje zabeležene zamude pri 28 poslih, pri katerih se pojavlja 13 dolžnikov. Zamude so dolge od 1 do 44 dni, v povprečju znašajo 28 dni. Dolžniki, ki zamujajo, predstavljajo 5,01 % celotnega portfelja (Faktoring, d. o. o., 2018a).

Podjetje Faktoring, d. o. o., ima vzpostavljena interna pravila za ravnanje v primeru zamud dolžnikov. Podjetje skrbno spremlja dolžnike in je z njimi v stalnem stiku. Na dan dogovorjenega datuma plačila preverijo pri dolžniku, če bo plačilo skladno z dogovorom. Če plačila na dogovorjeni datum ni, se s stranko začnejo dogovori o možnih načinih plačila. Bodisi se valuta plačila zamakne ali se predlaga obročno plačilo (dnevno, tedensko). Cilj dogovora je, da se plačila izvajajo čim pogosteje. Dolžnik lahko tudi odproda svoje terjatve v pobot obveznosti. V primeru, da ne pride do ustreznega dogovora za Faktoring, d. o. o., oziroma se dolžnik dogovora ne drži, sledi opomin pred izvršbo in nadaljnji ukrepi, kot so unovčevanje menic, regresnega zahtevka in drugih zavarovanj (Faktoring, d. o. o., 2018b).

Dolžniki, pri katerih se pojavljajo zamude, predstavljajo majhen delež v celotnem portfelju, iz česar je razvidno, da podjetje sprejema ustrezne ukrepe za zaščito pred kreditnim tveganjem. Škodnega primera podjetje v dosedanem poslovanju ni imelo.

SKLEP

Tako kot za podjetja iz drugih gospodarskih dejavnosti je tudi za faktoring družbo ustrezno zavarovanje pred kreditnim tveganjem izredno pomembno. V primeru, da faktoring družba ni ustrezno zavarovana pred kreditnim tveganjem, to lahko privede do neplačila kupcev, kar lahko resno ogrozi njihovo poslovanje.

Kreditno tveganje faktoring družbe se razlikuje glede na vrsto faktoringa. Pri faktoringu brez regresne pravice, dobaviteljskem faktoringu, tihem faktoringu in mednarodnem faktoringu je kreditno tveganje večje kot pri faktoringu z regresno pravico. Faktoring družba se mora ustrezno zavarovati pred kreditnim tveganjem glede na posamezno vrsto faktoringa. V primeru, da gre za vrsto faktoringa, kjer je kreditno tveganje večje, mora družba temeljito preveriti boniteto strank in večjo pozornost nameniti ustrezni izbiri zavarovanja.

Za zaščito pred kreditnim tveganjem faktoring družba uporablja različne instrumente za zavarovanje pred kreditnim tveganjem, kot so menica, fiduciarna cesija, osebno poroštvo, poroštvo matičnega podjetja, hipoteka, dokumentarni akreditiv in bančna garancija. Faktoring družba pri svojem poslovanju za zavarovanje pred kreditnim tveganjem zaradi zakonskih omejitev ne more uporabiti izvršnice. Poleg naštetih instrumentov se poslužuje tudi zavarovanja terjatev pri zavarovalnici, ki je ena od bolj zanesljivih oblik zavarovanja pred kreditnim tveganjem. Za ustrezno zavarovanje pred kreditnim tveganjem je za faktoring družno izjemno pomembna tudi ocena bonitete strank. Faktoring družba pred vsakim sklenjenim poslom preveri finančne podatke, ker druge informacije o stranki, kot so morebitne blokade računa, izterjave, lastniške povezave, plačilna disciplina, informacije v medijih in druge mehke informacije.

Na osnovi analize portfelja družbe Faktoring, d. o. o., sem ugotovila, da ima večji del dolžnikov in odstopnikov podjetja dokaj dobro bonitetno oceno, dolžnikov in odstopnikov z najslabšo bonitetno oceno D je manjši delež. Prav tako ima večina dolžnikov in odstopnikov dober plačilni indeks, velik delež jih plačuje celo pred valuto računa. Prav tako imajo podjetja v portfelju dobro dinamično oceno in precej nizko verjetnost propada, saj družba nima v portfelju podjetij, pri katerih je verjetnost propada najvišja. Družba Faktoring, d. o. o., ima dolžnike in odstopnike dokaj razpršene med različnimi dejavnostmi, kar zmanjšuje kreditno tveganje. Med odstopniki prevladujejo mikro in majhna podjetja, medtem ko je med dolžniki tudi več večjih podjetij. Velik del podjetij v portfelju je starejših od 10 let. Pri analizi bonitetne ocene, plačilnega indeksa, dinamične ocene in verjetnosti propada so rezultati odstopnikov nekoliko slabši kot rezultati

dolžnikov. Razlog za to bi lahko bil v tem, da faktoring družba v primeru, da je dolžnik dober, posveča manjšo pozornost boniteti odstopnika.

Največji del v portfelju podjetja predstavlja faktoring z regresno pravico, ki je najmanj tvegana vrsta faktoringa. Dobaviteljskega in tihega faktoringa, pri katerih je kreditno tveganje večje, je v portfelju manjši delež. Podjetja, s katerimi Faktoring, d. o. o., dela dobaviteljski in tihi faktoring, imajo dobre bonitetne ocene. Faktoringa brez regresne pravice in mednarodnega faktoringa podjetje v portfelju nima.

Podjetje ima vzpostavljen učinkovit sistem upravljanja z zamudami, na kar kaže dejstvo, da podjetje v dosedanjem poslovanju še ni imelo škodnega primera.

Na osnovi analize portfelja lahko sklepamo, da družba Faktoring, d. o. o., dobro skrbi za ustrezno zaščito pred kreditnim tveganjem, saj v svoj portfelj ne vključuje podjetij, pri katerih je kreditno tveganje visoko, prav tako za zaščito pred kreditnim tveganjem uporablja različne instrumente za zaščito pred kreditnim tveganjem, med katerimi je tudi zavarovanje terjatev pri zavarovalnici.

LITERATURA IN VIRI

1. Agencija za pospeševanje likvidnosti, d. o. o. (2018a). *Odkup terjatev/factoring*. Pridobljeno 14. aprila 2018 iz <https://www.apl-agencija.si/odkup-terjatev-factoring/>
2. Agencija za pospeševanje likvidnosti, d. o. o. (2018b). *Tihi/Odkriti faktoring*. Pridobljeno 17. junija 2018 iz <https://www.apl-agencija.si/crke/t/>
3. Ajpes. (brez datuma). *Bonitete S.BON AJPES*. Pridobljeno 25. aprila 2018 iz https://www.ajpes.si/bonitetne_storitve/s.bon_ajpes/splosno
4. Atradius Credit Insurance N.V. (2015). *Country Risk Rating Background Document*. Pridobljeno 12. julija 2019 iz <https://group.atradius.com/publications/trading-briefs/risk-map.html>
5. Berk, A., Peterlin, J. & Ribarič, P. (2005). *Obvladovanje tveganja: skrivnosti celovitega pristopa*. Ljubljana: GV Založba.
6. Bisnode d.o.o. (2018a). *Metodologija*. Pridobljeno 16. septembra 2018 iz https://bonitete.bisnode.si/bonitetece/files/metodologija_si_si.pdf
7. Bisnode d.o.o. (2018b). *Portfolio Intelligence*. Pridobljeno 16. septembra 2018 iz <http://pi.bisnode.si/portfolios/>
8. Bisnode d.o.o. (2018c). *Pogosta vprašanja*. Pridobljeno 16. septembra 2018 iz https://www.bisnode.si/globalassets/slovenia/produkti/faq_slo_si.pdf
9. Bisnode d.o.o. (2018d). *Bisnode mesečni bilten*. Pridobljeno 22. septembra 2018 iz https://mladipodjetnik.si/wp-content/images/files/bisnode-bilten_junij_2013_web.pdf
10. Borza Terjatev, trg poslovnih terjatev, d.o.o. (brez datuma). *Kako uspešno obvladovati tveganja pri faktoringu?* [objava na blogu]. Pridobljeno 2. septembra 2018 iz <https://www.borzaterjatev.si/blog/kako-uspesno-obvladovati-tveganja-pri-factoringu>

11. Bovha Podilla, S., Makovec Brenčič, M., Ekran, A. & Tratnjek, B. (2006). *Mednarodno poslovanje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
12. Bunič, G. (2018, 16. julij). *Upravljanje tveganja in prevare pri (regresnem) faktoring* [LinkedIn]. Pridobljeno iz <https://www.linkedin.com/pulse/upravljanje-tveganja-prevare-pri-regres-nem-factoringu-ga%C5%A1per-buni%C4%8D/>
13. Credit Guarantee Insurance Corporation of Africa Limited. (2018). *Top seven benefits of domestic trade credit insurance*. Pridobljeno 12. julija 2019 iz <https://www.creditguarantee.co.za/top-seven-benefits-domestic-trade-credit-insurance/>
14. EBITDA. (brez datuma a). V *Finančni slovar*. Pridobljeno 23. aprila 2018 iz <http://www.financnislovar.com/definicije/ebitda.html>
15. Eichmeier, V. & Oplotnik, Ž. (2013). *Obvladovanje kreditnega tveganja pri bančnem poslovanju*. Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila Maribor.
16. Euler Hermes SA. (brez datuma). *Sector risk methodology*. Pridobljeno 12. julija 2019 iz https://www.eulerhermes.com/content/dam/onemarketing/euh/eulerhermes_com/erd/publications/pdf/sector-risk-methodology-euler-hermes.pdf
17. Faktoring, d. o. o. (2015a). *O podjetju, naših produktih ter osnove prodaje* (interno gradivo). Ljubljana: Faktoring, d. o. o.
18. Faktoring, d. o. o. (2015b). *Postopki dela* (interno gradivo). Ljubljana: Faktoring, d. o. o.
19. Faktoring, d. o. o. (2016). *Obvladovanje tveganj* (interno gradivo). Ljubljana: Faktoring, d. o. o.
20. Faktoring, d. o. o., (2014). *Osnove bilanc in ugotavljanje finančnega položaja podjetja* (interno gradivo). Ljubljana: Faktoring, d. o. o.
21. Faktoring, d.o.o., (2018a). *Zamude plačil* (interno gradivo). Ljubljana: Faktoring d.o.o.
22. Faktoring, d.o.o., (2018b). *Reprogrami-navodila* (interno gradivo). Ljubljana: Faktoring d.o.o.
23. Fatemi, A. & Fooladi, I. (2006). Credit risk management: a survey of practices. *Managerial Finance*, 32(3), 227-233.
24. Jus, M. (2004). *Kreditno zavarovanje*. Ljubljana: Sanje.
25. Jus, M. (2010). *Bančne garancije in sorodni instrumenti financiranja trgovine*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
26. Kratkoročni koeficient. (brez datuma d). V *Finančni slovar*. Pridobljeno 23. aprila 2018 iz <http://www.financnislovar.com/definicije/kratkorocni-koeficient-kazalnik.html>
27. Liebl, J., Hartmann, E. & Feisel, E. (2016). Reverse factoring in the supply chain: objectives, antecedents and implementation barriers. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 46(4), 393–413.
28. Masood, O., Al Sawaidi, H. & Darshini Pun Thapa, P. (2012). Credit risk management: a case differentiating Islamic and non-Islamic banks in UAE. *Qualitative Research in Financial Markets*, 4(2/3), 197-205.
29. Mayer, D., Warner, D., Siedel, G.J. & Lieberman, K. (2012). *Introduction to Contracts, Sales and Product Liability*. Washington, D.C.: Saylor Foundation.

30. Nagy, P. J. (1979). *Country risk – how to assess, quantify and monitor it*. Bath: The Pitman Press.
31. Neto dolg/ EBITDA. (brez datuma c). V *Finančni slovar*. Pridobljeno 23. aprila 2018 iz <http://www.financnislovar.com/definicije/neto-dolg-ebitda.html>
32. Neto marža. (brez datuma b). V *Finančni slovar*. Pridobljeno 27. aprila 2018 iz <http://www.financnislovar.com/definicije/neto-marza.html>
33. Notarska zbornica Slovenije. (brez datuma). *Zastavne listine in hipoteke*. Pridobljeno 7. Aprila 2018 iz <http://www.notar-z.si/storitve/zastavne-listine-in-hipoteke>
34. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije. (2005). *Pridržek lastninske pravice*. Pridobljeno 14. aprila 2018 iz <http://www.podjetnik.si/clanek/pridr%C5%BEek-lastninske-pravice-20053011>
35. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije. (2010). *Najpogostejša vprašanja o izterjavi*. Pridobljeno 12. julija 2019 iz <http://www.podjetnik.si/clanek/najpogostej%C5%A1a-vpra%C5%A1anja-o-izterjavi-20100604>
36. Orehek Ručigaj, N. (2018, 15. januar). *Kako naj zavarujem svoje terjatve – 1. del (izvršnica in bančna garancija)*. Pridobljeno 9. julija 2019 iz <https://unijaxs.com/kako-naj-zavarujem-svoje-terjatve-1-del-izvršnica-bančna-garancija/>
37. Perne, J. (2007). *Obvladovanje kreditnega tveganja v banki in ocenjevanje kreditne sposobnosti* (diplomska naloga). Koper: Fakulteta za management Koper.
38. Plaustainer, A. (2010, 14. januar). *SMERNICE za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma za dajalce kreditov in kreditne posrednike*. Pridobljeno iz http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/zakonodaja/SMERNICE_kreditodajalci-končna_izdaja.pdf
39. Podpeskar, S. (2005, 13. oktober). *Poznate faktoring?* Pridobljeno 25. aprila 2018 iz <http://www.podjetnik.si/clanek/poznate-factoring-20051310>
40. Pro Kolekt, družba za Izterjavo, d.o.o. (brez datuma). *Izterjava dolgov*. Pridobljeno 26. aprila 2018 iz <http://www.prokolekt.si/izterjava-dolgov>
41. Prva finančna agencija, d. o. o. (brez datuma). *Dobaviteljski faktoring*. Pridobljeno 17. junija 2018 iz <http://www.prvafina.si/storitve/factoring/dobaviteljski-factoring/>
42. Rogač, J. & Milanič, F. (2014). Cena obvladovanja kreditnega tveganja. *Naše gospodarstvo*, 60 (1-2), 81-88.
43. Salaberrios, I. (2016). *The Effects of Using Invoice Factoring to Fund a Small Business* (Doctoral Study). Minnesota: Walden University.
44. Setnikar, N. (2017, 10. julij). *Izterjava dolga zaradi neplačanega računa*. Pridobljeno iz 25. aprila 2018 <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/poslovanje/izterjava-dolga-ki-nastane-zaradi-neplacanega-racuna>
45. SID – Prva kreditna zavarovalnica, d. d. (2018a). *Pridržek lastninske pravice*. Pridobljeno 14. aprila 2018 iz <https://www.sid-pkz.si/sl/pridrsek-lastninske-pravice>
46. SID – Prva kreditna zavarovalnica, d. d. (2018b) *Storitev*. Pridobljeno 21. aprila 2018 iz <https://www.sid-pkz.si/sl/zavarovanje-terjatev>

47. SID – Prva kreditna zavarovalnica, d. d. (2019) Zaščitite denarni tok kot veliki izvozniki. Pridobljeno 11. julija 2019 iz <https://www.coface-pkz.si/sl/blog/zascitite-denarni-tok-kot-veliki-izvozniki>
48. SKB banka, d. d. (brez datuma). *Dokumentarni akreditiv*. Pridobljeno 7. aprila 2018 iz <https://www.skb.si/poslovne-finance/mednarodno-poslovanje/dokumentarni-akreditiv>
49. Soufani, K. (2001). The role of factoring in financing UK SMEs: a supply side analysis. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 8(1), 37–46.
50. SPIRIT Slovenija, javna agencija. (brez datuma a). *Zavarovanje terjatev kot ukrep proti finančni nedisciplini*. Pridobljeno 31. marca 2018 iz <https://www.podjetniski-portal.si/izdelki-in-storitve/viri-financiranja/Zavarovanje-terjatev-kot-ukrep-proti-financni-nedisciplini/> Menica.
51. SPIRIT Slovenija, javna agencija. (brez datuma b). *Tveganja v mednarodnem poslovanju*. Pridobljeno 2. septembra 2018 iz https://www.izvoznookno.si/Mednarodno_trgovanje/Tveganja
52. Spuchl'áková, E., Valášková, K. & Adamko, P. (2015). The Credit Risk and its Measurement, Hedging and Monitoring. *Procedia Economics and Finance*, 24(2015), 675-681.
53. Standard & Poor's. (2018). *Guide to Credit Rating Essentials*. Pridobljeno 25. aprila 2018 iz https://www.spratings.com/documents/20184/774196/Guide_to_Credit_Rating_Essentials_Digital.pdf
54. Šuštar, B. (1999). Faktoring in odkup terjatev. *Gospodarski vestnik*, 48(25), 73–75.
55. Timurlenk, Ö. & Kaptan, K. (2012). Country Risk. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 62, 1089–1094.
56. Trefalt, O. & Jegrič, T. (2014). Kreditno tveganje in finančne omejitve slovenskih podjetij. *IB Revija*, 48(1), 29–41
57. Unija Računovodska hiša d.o.o. (2012, 28. avgust). *Kaj morate vedeti o izvršnici?* Pridobljeno 31. marca 2018 iz http://www.unija.si/news/302/95/Kaj-morate-vedeti-o-izvršnici/d,novice_detail/
58. Vaughan, T.M. & Vaughan, E.J. (2013). *Fundamentals of Risk and Insurance, 11th Edition*. New Jersey: John Wiley & Sons.
59. Vozel, M. (2005, 7. november). *Kaj je faktoring in kako deluje: Prožna alternativa bančnemu financiranju, predvsem za manjše*. Pridobljeno iz <https://www.finance.si/136354>
60. Zavarovalnica Triglav d.d. (brez datuma). *Zavarovanje terjatev do kupcev*. Pridobljeno 11. julija 2019 iz https://www.triglav.si/zavarovanja/podjetja/zavarovanje_terjatev_do_kupcev